

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Parents for All

KA2 Inovacijų ir suaugusiųjų švietimo strateginė partnerystė

Mokymo medžiaga tėvų tarpkultūrinių įgūdžių vystymui

2 skyrius: Tėvų vaidmuo socialinėje įtrauktyje ir sanglaudoje

Tėvams iš Lietuvos priimančiosios visuomenės – sutrumpinta versija

© Parents For All projekto partnerystė, 2019

<http://parents4all.eu>

Dokumento redagavimas ir grafinis tobulinimas:

Olympic Training and Consulting Ltd

Soros International House

Dokumento kūrimas:

BEMIS Scotland

Ifa Akademie

Olympic Training and Consulting Ltd

Soros International House

Kontaktai:

Olympic Training and Consulting Ltd (projekto koordinatorius),

www.olympiakokek.gr

Šis dokumentas pateikiamas Creative Commons Priskyrimo - Nekomercinio naudojimo - Jokių išvestinių kūrinių 4.0 Tarptautinės Licencijos sąlygomis (CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.lt>

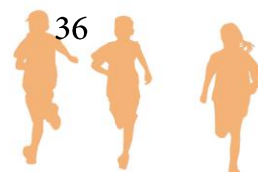
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

---

*Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai.
Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl
Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet koki jame
pateikiamos informacijos naudojimą.*

Turinys

ĮVADAS	1
SIMBOLIŲ PAAIŠKINIMAS	4
1 TEMA: EKM INTEGRACIJA: REIKŠMĖ IR NAUDA VISUOMENEI	5
Dažniausi klaidingi požiūriai į migraciją	6
Įprasti, rūpestį keliantys klausimai dėl migrantų integracijos	7
Imigracijos poveikis švietimo kokybei	10
Migrantų integracija: ką iš tikrųjų tai reiškia?	12
Pamąstymas apie migraciją	13
Integracija naudinga ekonomikai!	13
Gyvenimo daugiakultūroje visuomenėje privalumai	15
Dovana iš kitų kultūrų	16
Integracijos darbotvarkė ir jūs	17
1 temos kartojimas	18
2 TEMA: ĮVAIROVĖS PRIVALUMAI VAIKAMS	19
Įvairovė: koncepcija ir jos matmenys	20
Pamąstymai apie įvairovę	21
Įvairovės privalumai vaikams	22
Augimo homogeniškoje aplinkoje trūkumai	24
Kodėl ir kaip paaiškinti įvairovę savo vaikams	27
Pagalba vaikui teigiamai bendrauti įvairioje aplinkoje	29
Įvairovės paaiškinimas	30
2 temos kartojimas	31
3 TEMA: IŠANKSTINIO NUSISTATYMO IR RASIZMO POVEIKIS VAIKAMS	32
Atpažinti rasizmą ir jo požymius	33
Išankstinio nusistatymo ir rasizmo įtaka vaikų savigarbai ir savęs suvokimui	36

Išankstinio nusistatymo ir rasizmo poveikis mokymo(si) rezultatams	38
Kaip atpažinti ir kovoti su įžeidžiančia vaikų kalba ir elgesiu	39
Kai gyvenimas duoda jums citrina, nusilupkite ją	42
3 temos kartojimas	43
4 TEMA: IŠŠŪKIAI, SU KURIAIS SUSIDURIA EKM TĖVAI	44
Kodėl EKM tėvai susiduria su ypatingais iššūkiais?	45
Kaip mes matome EKM tėvus – kokius stereotipus turime?	47
Iššūkiai, su kuriais susiduria EKM tėvai	50
Iššūkiai, susiję su kalba ir kultūra	52
Iššūkiai, susiję su švietimu	53
Savirefleksija apie pagrindinius iššūkius, su kuriais susiduria EKM tėvai	55
Bendradarbiavimas su EKM tėvais: duoti ir imti	56
Bendri EKM tėvų ir priimančiosios visuomenės tėvų tikslai	59
Darbas tėvų tarybose	60
4 temos kartojimas	62
5 TEMA: MOKYMASIS APIE KITAS ŠVIETIMO SISTEMAS	63
Vertybės įvairiose švietimo sistemose	64
Skirtingų švietimo sistemų vertybės	66
Atvejo analizė: Saunalahti mokykla Suomijoje	67
Tėvų dalyvavimas mokyklų sistemoje	70
Suteikite EKM tėvams trumpą savo šalies švietimo sistemos apžvalgą!	71
Kliūtys, su kuriomis gali susidurti EKM tėvai ir jų vaikai	73
Pamąstymas apie sąsajas tarp švietimo ir EKM integracijos	74
5 temos kartojimas	75
6 TEMA: MOKYKLŲ VEIKLOS, SKIRTOS TARPKULTŪRINIAM UGDYMUI, RĖMIMAS	76
Pagrindiniai tarpkultūrinio švietimo aspektai Lietuvoje	77
Mokyklos veiklos, skatinančios tarpkultūriškumą	78

Tėvų bendradarbiavimas su mokyklos darbuotojais ir kitais tėvais	79
Tėvų vaidmuo pripažįstant geresnio tarpkultūrinio supratimo poreikį mokykloje	81
Tėvų organizacijų galimybė skatinti tarpkultūrinį ugdymą mokykloje	82
Tėvų ir mokyklų komunikacijos sukūrimas	83
Mokyklų veiklos, skirtos tarpkultūriniam ugdymui, rėmimas	85
6 temos kartojimas	86
Nuoroda į baigiamojo vertinimo veiklas	87
Literatūros sąrašas ir paveikslėlių šaltiniai	87

Mokymo medžiaga tėvų tarpkultūrinių įgūdžių vystymui

IVADAS

Parents4All mokymo medžiagos 2 skyriaus tikslas – didinti priimančiosios visuomenės tėvų (PVT) supratimą apie tai, koks svarbus yra jų vaidmuo socialinės įtraukties ir sanglaudos srityse. Šešios šio skyriaus temos suteiks tėvams praktinės informacijos, kuri padės jiems ugdyti teigiamą požiūrį į migrantų integraciją ir įvairovę, žiūrėti į tėvų dalyvavimą siekiant didinti socialinę įtrauktį kaip į bendradarbiavimu paremtą ir abipusiškai naudingą procesą.

1 temoje *Migrantų integracija: reikšmė ir nauda visuomenei* padedama tėvams suprasti tikrąją migrantų, pabėgėlių ir etninių kultūrinių mažumų (MP / EKM) integracijos prasmę, paaiškinamos tam tikros įsigalėjusios klaidingos sampratos ir analizuojamos galimos problemos. Šioje temoje aptariama, kokią naudą visuomenei suteikia sklandus EKM asmenų integravimasis, ir trumpai supažindinama su pagrindiniais nacionaliniais EKM asmenų integracijos tikslais.

2 temoje *Įvairovės privalumai vaikams* tėvai bus supažindinami su įvairovės samprata ir įvairiais jos aspektais. Aptariami daugiakultūrės aplinkos privalumai vaiko pažintinei, socialinei ir emocinei raidai bei homogeniškos aplinkos trūkumai. Tėvai įgis reikiamų žinių ir įgūdžių tam, kad galėtų mokyti savo vaikus apie įvairovę ir palengvintų jų sąveiką įvairioje aplinkoje.

3 tema *Išankstinio nusistatymo ir rasizmo poveikis vaikams* įgalins tėvus pastebėti išankstinio nusistatymo ir rasizmo požymius. Tėvai supras, kokią žalingą poveikį išankstinis nusistatymas ir rasizmas turi vaikų

pasitikėjimui savimi, savivokai ir mokymosi rezultatams. Tėvai įgis gebėjimų, reikalingų atpažinti ir užkirsti kelią savo vaikų žalingai kalbai ir veiksams, siekiant ugdyti jų toleranciją ir tarpkultūrinį supratimą.

4 tema *Iššūkiai, su kuriais susiduria EKM tėvai* supažindins tėvus su pagrindiniais faktais apie migrantų ir pabėgėlių psichologiją, susijusią su iššūkiais, su kuriais įprastai susiduria MP / EKM tėvai dėl kalbos, kultūros, darbo ir švietimo problemų. Šioje temoje pateikiami paprasti ir praktiški veiksmai, kurių galima imtis siekiant padėti EKM tėvams klausimais, susijusiais su jų vaikų švietimu. Tai leis PV ir EKM tėvams konstruktyviau bendradarbiauti su mokykla susijusiose veiklose.

5 tema *Mokymasis apie kitas švietimo sistemas* suteiks tėvams supratimą apie tai, kokios skirtingos gali būti švietimo sistemos. Tai paskatins juos empatiškiau žiūrėti į EKM tėvų iššūkius, su kuriais jie susiduria bandydami suprasti kitos šalies švietimo sistemą, kuri gerokai skiriasi nuo jiems įprastos. Šioje temoje siūlomi paprasti būdai, kaip PVT gali suteikti EKM tėvams labai reikalingą pagalbą klausimais, susijusiais su jų vaikų švietimu.

6 tema *Mokyklų veiklos, skirtos tarpkultūriniam ugdymui, rėmimas* supažindins tėvus su jų šalies tarpkultūrine darbotvarke ir konkrečiomis nuostatomis, susijusiomis su migrantų ir pabėgėlių vaikais. Tėvai supras tam tikrą tarpkultūriškumą skatinančių mokyklos veiklų tikslą, ir suvoks, kad reikia geresnio tarpkultūrinio supratimo jų vaikų ugdymo aplinkoje. Jie išmoks būdų, padedančių veiksmingai bendradarbiauti su mokyklos personalu ir kitais tėvais tam, kad būtų skatinamas vaikų tarpkultūrinis mąstymas.

Šiame skyriuje mokymosi veiklos išdėstytos taip pat kaip ir 1 skyriuje.

Tėvus, baigusius visą mokymo medžiagą, kviečiame pateikti atsiliepimus ir pastabas apie mokymo medžiagą kurso rengėjams.

Nuoširdžiai tikimės, kad šie mokymai jums patiks ir bus naudingi siekiant geriau padėti savo vaikams ir stiprinti socialinę sanglaudą!

SIMBOLIŲ PAAIŠKINIMAS

Šio dokumento skirtingus skyrelius ir užduotis žymi šie ženklukai:

Teorija – informacija

Pamąstykite

Papildomi išoriniai informacijos šaltiniai

Susiję vaizdo įrašai

Užduotys apmąstymui

Pritaikykite tai, ką išmokote

1 TEMA: EKM INTEGRACIJA: REIKŠMĖ IR NAUDA VISUOMENEI

Ko išmoksiu?

Šiame skyriuje gausite atsakymus į kai kuriuos įprastus priimančiosios visuomenės tėvų susirūpinimą keliančius klausimus, pavyzdžiui:

- Migrantų integracija gali susilpninti mūsų vertybes;
- Mes susiduriame su Europos islamizacija;
- Dėl imigrantų ir pabėgėlių išsilavinimo kokybė mažėja.

Kodėl tai svarbu?

Daugelis žmonių bijo didėjančios imigracijos. Vienintelis būdas kovoti su šia baime yra susipažinti su faktais. Kuo geriau suprasite, ką reiškia migrantų integracija, tuo mažiau dėl to jaudinsitės. Galėsite būti atviresni kitų šalių tėvams ir geriau bendradarbiauti savo vaikų labui.

„Migracija yra tokia pat natūrali, kaip kvėpavimas, valgymas, miegojimas. Tai dalis gyvenimo, dalis gamtos.” – Gael Garcia Bernal

---

Dažniausi klaidingi požiūriai į migraciją

Pažiūrėkite į šiuos teiginius ir pagalvokite, kaip dažnai girdite juos iš savo bendruomenės žmonių:

„Imigrantai imasi mūsų darbo“

„Jie nesiintegruoja“

„Kur migrantai, ten ir nusikaltimai“

„Mes patiriame Europos islamizaciją“

„Visi nori atvykti į Europą“

„Imigrantai yra našta mūsų socialinėms paslaugoms“

„Išsilavinę, aukštos kvalifikacijos imigrantai yra gerai, bet tegul žemos kvalifikacijos gyventojai lieka savo šalyse“

Dabar paklauskite savęs: „Su kuriais iš šių teiginių aš sutinku?“

Galbūt nustebsite sužinoję, kad žmonės visuose pasaulio kraštuose panašiai galvoja apie imigrantus. Tai reiškia, kad tokį pat elgesį patiria, pvz., graikai, migruodami į kitą šalį, ir imigrantai atvykę į Graikiją.

Juokinga, ar ne? O juokingiausias dalykas yra tas, kad, kai mes ar mūsų tautiečiai migruojame į kitą šalį ir ten žmonės mūsų nemėgsta, manome, kad jie yra rasistai ar siaurai mąstantys, bet, kai kiti žmonės atvyksta į mūsų šalį ir mes nesame patenkinti, niekada nepagalvojame, kad patys esame rasistai ar siaurai mąstantys!

Visi anksčiau paminėti teiginiai yra įprastas klaidingas požiūris į migraciją. Faktai yra kitokie. Ar norėtumėte sužinoti apie tai patys? Perskaitykite šiuos straipsnius, atskleidžiančius mitus, susijusius su migracija:

[Dešimt mitų apie migraciją](#)

[Mitai, faktai ir atsakymai apie pabėgėlius ir migrantus](#)

Įprasti, rūpestį keliantys klausimai dėl migrantų integracijos

Kai kurie klaidingi su migracija susiję įsitikinimai yra labai įsitvirtinę ar net bauginantys. Paimkime, pavyzdžiui, tris įžangoje paminėtas problemas.

1) Migrantų integracija gali susilpninti mūsų vertybes

Vertybės yra vertingos. Mes jas puoselėjame. Štai kodėl norime jas išsaugoti, gyventi pagal jas ir jausti, kad kiti jas gerbia. Bet ar vertybės statiškos? Ar jos gynos? Tiesa ta, kad jos labai skiriasi net tarp tos pačios tautybės žmonių. Jos niekada nėra vienodos visiems visuomenės nariams, be to jos kinta. Palyginkite, pvz., 1970 m. jūsų šalyje vyravusias vertybes su šiandieninėmis. Ar jos tokios pat? Tikriausiai ne. Kas jas pakeitė? Imigrantai? Tikriausiai ne. Tam tikros vertybės atmetamos, nes visuomenė vystosi, priimamos naujos. Tiesą sakant, imigracija, užuot

sumenkinusi mūsų vertybes, įprastai daro priešingai: padeda žmonėms išplėsti savo akiratį, todėl jų vertybių spektras taip pat tampa platesnis. Apsvarstykite šį Sirijos moters pareiškimą: „Mes pirmenybę teikiame tautiečiams, gyvenusiems Europoje. Jie geriau elgiasi su moterimis net ir tada, kai grįžta į Siriją“.

*Ar pastebėjote bendras vertybes tarp savęs ir kitų kultūrų tėvų?
Kokios jos?*

2) Mes susiduriame su Europos islamizacija

Šis mitas minta baime; baime, kad prarandame savo tapatybę. Daugelis mano, kad islamas kelia civilizacinę grėsmę krikščioniškomis Vakarų vertybėms. Bet kokie yra faktai?

Tarptautinės organizacijos „Globsec“ atstovų teigimu, musulmonai šiuo metu sudaro tik 5 % (2016 m.) visų Europos gyventojų. Tikimasi, kad iki 2030 m. jų skaičius padidės iki 6 %, o 2050 m. Europos musulmonų populiacija bus 7,4 %. Pagrindinė šio augimo priežastis yra ne migracija, bet didesnis vaisingumo lygis, palyginti su ne musulmonais Europos gyventojais.

O kaip gi Europos vertybės? ES šūkis yra „Vieningi įvairovėje“. Tai atspindi žemyno atvirumą daugeliui skirtingų kultūrų, tradicijų ir kalbų. Ar tai gerai Europai? Na, turtingos ir inovatyvios šalys yra daugiakultūrės, pvz., JAV ir Kanada.

O kaip gi krikščioniškos Vakarų vertybės? Ar jos ne menksta? Taip, tikrai. Bet kodėl? Europos visuomenės struktūra keičiasi. Remiantis naujausiomis dvylikos Europos šalių nuomonių apklausomis, dauguma jaunų žmonių nesilaiko jokios religijos. Pavyzdžiui, 91 % čekų, 80 % estų, 75 % švedų, 72 % olandų ir 67 % vengrų teigia, kad jie nėra religingi. Taigi,

taip, Europoje vyksta vertybių kaita, tačiau musulmonų buvimas Europoje, atrodo, neturi tam jokios įtakos, jau nekalbant apie islamizaciją.

Ką manote sužinoję šiuos faktus? Ar Europa patirs islamizaciją ar veikiau islamofobiją?

Imigracijos poveikis švietimo kokybei

Ar švietimo kokybė blogėja dėl imigracijos? Ar EKM vaikų buvimas daro įtaką vietinių mokymosi pasiekimams? Tai, be abejo, yra aktuali problema, kuri, suprantama, labai neramina daugelį tėvų iš priimančiosios visuomenės.

Ką rodo moksliniai tyrimai? Nėra aiškaus „taip“ ar „ne“ atsakymo. Rezultatai yra įvairūs. Daug kas priklauso nuo kiekvienos šalies švietimo sistemos. Kitas svarbus veiksnys yra EKM vaikų procentas klasėse. Taip pat yra rimtų socialinių ir ekonominių veiksnių, turinčių įtakos švietimo kokybei, tačiau žmonės dažnai to nesuvokia ir mano, kad bet koks švietimo kokybės sumažėjimas yra imigrantų kaltė.

Pažiūrėkime į tai iš arčiau:

- a) **Įvairių šalių rezultatai skiriasi.** Pasak Jensen (2015), Australijoje, Anglijoje ir Nyderlanduose atliktas tyrimas rodo, kad imigrantų vaikai neturi neigiamo poveikio vietinių vaikų mokymosi rezultatams. Tyrimų išvados kitose šalyse skiriasi priklausomai nuo jų švietimo sistemos. Tokiose šalyse kaip Danija, Italija ir Norvegija buvo nustatyta, kad didelė imigrantų vaikų koncentracija mokykloje ar klasėje neigiamai paveikė vaikų testų rezultatus, padidėjo mokyklos nebaigusiu vaikų skaičius, ir sumažėjo tikimybė išlaikyti brandos egzaminus. Įdomu tai, kad kai kuriose šalyse nustatytas neigiamas poveikis paprastai yra toks mažas, kad neverta problemą spręsti politiniu lygmeniu.
- b) **EKM vaikų procentas klasėse yra svarbus.** Jei imigrantų vaikų koncentracija yra didelė, tai gali lemti žemesnius testo rezultatus vietiniams vaikams arba didesnę mokyklos nebaigusiu vaikų skaičių. Tačiau, jei EKM vaikų dalis yra maža, neigiamų pasekmių vietinių vaikų mokymosi rezultatams nėra (Jensen, 2015). Kokia dalis yra traktuojama kaip didelė? Kai kurie tyrimai rodo, kad poveikis

tampa reikšmingas, kai imigrantų vaikai sudaro daugiau nei 40 % visų vaikų klasėje (Jensen ir Rasmussen, 2011).

- c) **Socialiniai ir ekonominiai veiksniai.** Yra įrodymų, kad socialinė ir ekonominė imigrantų vaikų padėtis, o ne jų etninė kilmė daro didesnę įtaką jų bendraamžiams. Imigrantų vaikai iš privilegijuotų sluoksnių neturi neigiamo poveikio vietinių bendraamžių mokymosi pasiekimams. Tačiau, kai imigrantų vaikai ateina iš nepalankios socio-ekonominės aplinkos, ir negeba pasiekti jiems keliamų akademinų tikslų, tai gali neigiamai paveikti vietinių vaikų mokymosi pasiekimus. Tačiau galimas ir priešingas poveikis. Gali būti, kad etninė ir kultūrinė įvairovė sukuria palankią mokymosi aplinką (Jensen, 2015).

- *Kokia situacija jūsų vaikų mokykloje?*
- *Kokia yra EKM vaikų socialinė ir ekonominė padėtis?*
- *Ar mokytojai susirūpinę dėl vietinių vaiko mokymosi pasiekimų, ar jie ramūs?*
- *Kaip jaučiasi jūsų vaikai?*

Migrantų integracija: ką iš tikrųjų tai reiškia?

Perskaitykite integracijos apibrėžtį, kurią pasiūlė Tarptautinė migracijos organizacija (angl. IOM):

*„Integracija gali būti apibrėžiama kaip procesas, kuriuo migrantai **priimami** į visuomenę tiek kaip individai, tiek kaip grupės. Tai – **abipusis migrantų ir priimančiosios visuomenės prisitaikymo** vienas prie kito procesas, o **konkretūs priimančiosios visuomenės reikalavimai** įvairiose šalyse skiriasi. Integracija nebūtinai reiškia nuolatinį apsigyvenimą. Vis dėlto, tai reiškia **atsižvelgimą į migrantų ir priimančiosios visuomenės teises ir pareigas, prieigą prie įvairių rūšių paslaugų ir darbo rinkos, pagarbą pagrindinėms vertybėms, kurios migrantus ir priimančiąsias bendruomenes sujungia bendram tikslui**“ ([IOM, 2011](#); paryškinta šio darbo autorių)*

O dabar pamąstykite:

- Remiantis šia apibrėžtimi, ko reikalaujama iš migrantų, kad jie būtų integruoti?
- Ko reikalaujama iš priimančiosios visuomenės, kad integracija būtų įmanoma?

Pamąstymas apie migraciją

Ar turite giminaičių, kurie persikėlė į kitą šalį? Jei taip, paklauskite jų apie jausmus, kai jie atvyko į nepažįstamą aplinką.

- Ką manote apie tai, kad jie turėjo migruoti?
- Ar jie pakeitė savo papročius ir tradicijas?
- Kaip skiriasi jų gyvenimo būdas nuo to, kuris įprastas jūsų gimtojoje šalyje?
- Ar manote, kad migracija padėjo jų ir jų vaikų asmenybės ugdymui?

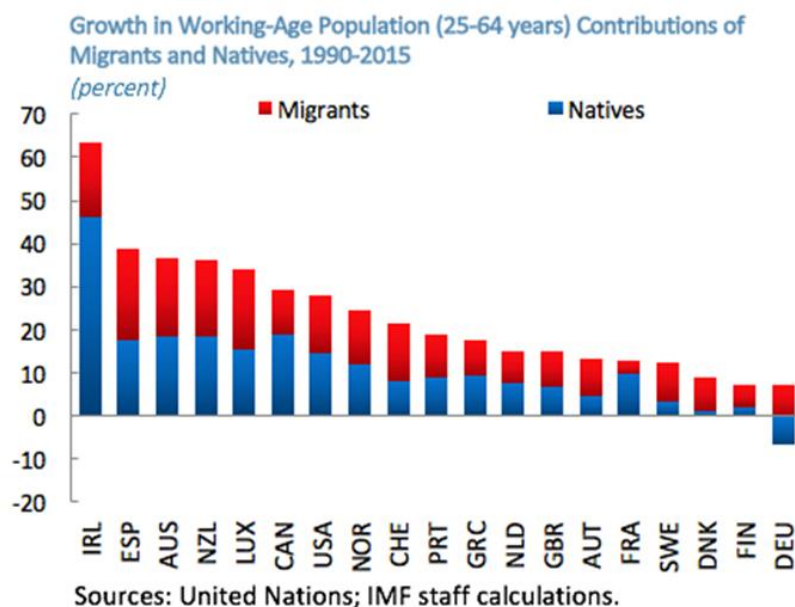
Integracija naudinga ekonomikai!

Ką manote apie teiginį, kad migrantai atima darbą iš vietos gyventojų? EBPO pateikti duomenys rodo, kad per pastaruosius dešimt metų migrantai labai prisidėjo prie darbo jėgos augimo Europoje ir JAV, o ne atėmė darbą iš vietinių. To priežastis yra ta, kad migrantai paprastai nekonkuruoja su vietine darbo jėga, o ją papildo, nes dažnai imasi darbų, kurių vietiniai vengia. Taigi migrantai gali padėti užpildyti darbo rinkos spragas.

Tiesa, kad migrantų ir pabėgėlių integracija į darbo rinką ir visuomenę iš pradžių gali būti brangi. Bet tai tik pusė tiesos. Kita pusė yra ta, kad tai yra didelės gražos investicija. IOM teigimu, migrantai ir pabėgėliai prisideda prie priimančiosios visuomenės ekonomikos tiek kaip darbuotojai, tiek ir kaip verslininkai. Migracija, jei ji gerai valdoma, skatina augimą, inovacijas ir verslumą. Žinoma, migrantai taip pat prisideda prie savo kilmės šalių ekonomikos, siųsdami pinigus ir perduodami žinias bei įgūdžius.

Yra ir dar viena priežastis, kodėl Europa gauna naudos iš migracijos. Žemynas sensta, nes gyventojai sensta. Darbingo amžiaus gyventojų skaičius mažėja, todėl Europai reikia darbuotojų. Migrantai gali suteikti taip reikalingą darbo jėgą.

Tačiau kai kurie žmonės teigia, kad migrantams teikiamų socialinių paslaugų kaina yra per didelė. Be to, faktai rodo, kad daugumoje šalių migrantai moka daugiau nei jie gauna, ar tai būtų mokesčiai, ar socialinės įmokos.

[Mitai, faktai ir atsakymai apie migrantus ir pabėgėlius](#)

[Ar migracija naudinga ekonomikai?](#)

Gyvenimo daugiakultūroje visuomenėje privalumai

Ar kada nors valgėte kinų ar tailandiečių restorane?

Ar kada nors naudojotės japonų ar amerikiečių technologijomis?

Ar patinka šokti tango ir zumbą?

Ar vartojate žodžius „technologija“ ir „filosofija“?

Ar žinote, kad mūsų skaitmeninis pasaulis būtų neįmanomas be Indijos nulio išradimo?

Kasdieniam gyvenime džiaugiamės įvairovės ir daugiakultūriškumo privalumais. Nuo seiles tįsti priverčiančios kitų kultūrų maisto įvairovės iki civilizacijos išradimų; mūsų gyvenimas tapo daug malonesnis, patogesnis ir įdomesnis dėl skirtingų požiūrių ir kultūrų, susiliejančių į naują visumą.

Nepaisant sunkumų, kuriuos kelia įvairovė, klestinčios daugiakultūros galingų šalių, tokių kaip Kanada, JAV, Vokietija ir Australija, visuomenės rodo, kad skirtingi kultūriniai ištekliai praturtina ir atveria naujus horizontus. Tiesą sakant, daugiakultūriškumas gali padaryti mus **kūrybingesnius**, nes padeda pažiūrėti iš skirtingų perspektyvų ir atrasti įvairesnių problemų sprendimo būdų. Tai gali padaryti mus **lankstesnius** ir **atviresnius**, padėti suprasti, kad ne viskas yra tik juoda arba balta, kad egzistuoja skirtingi požiūriai. Daugiakultūriškumas ir teigiamas požiūris į įvairovę verčia mus **mažiau izoliuotis** ir **atrasti daugiau išteklių**.

Gyvenimas daugiakultūroje visuomenėje gali padėti **geriau suvokti save**, mąstant apie savo idėjas ir įsitikinimus. Dugiakultūriškumas gali padėti mums **sutelkti dėmesį į žmogų**, o ne į kultūrinės ypatybės, kurti ryšius su daugiau įdomių žmonių, nei galėtume savo pačių kultūroje, ir mokytis iš jų.

O geriausia yra tai, kad daugiakultūriškumas padaro jus dar **unikalesnius!** Kaip? Yra daugybė galimybių derinti skirtingas kultūras, pasirinkimus ir kalbas; jūsų sukurtas derinys bus kaip niekieno kito, nes atspindės jūsų asmenybę, pasirinkimus ir vertybes!

Dovana iš kitų kultūrų

Pamąstykite apie tai:

- 1) Du Kinijos išradimai, kuriuos naudojame savo kasdieniame gyvenime.
- 2) Dvi senovės graikų sąvokos, pakeitusios Vakarų civilizaciją.
- 3) Du pagrindiniai arabų pasaulio indėliai į mokslą ar kultūros paveldą.
- 4) Du žinomi žydų mokslininkai.
- 5) Du pagrindiniai senovės romėnų indėliai į civilizacijos pažangą.

Koks būtų jūsų gyvenimas be šių indėlių? Koks būtų pasaulis?¹

---

¹ Atsakymai: 1) popierius ir šautuvas; 2) demokratija ir filosofija; 3) senovės graikų rankraščių išsaugojimas ir vertimas, chemijos ir algebros sukūrimas; 4) Einšteinas ir Freudas; 5) teisinės sistemos ir kelių tiesimas.

Integracijos darbotvarkė ir jūs

Žinodami apie šias nuostatas ir atsižvelgdami į tai, kas yra jūsų bendruomenėje, galite:

- Padėti naujai atvykusiems EKM tėvams greičiau prisitaikyti.
- Užkirsti kelią ar išspręsti kilusius nesusipratimus ir konfliktus greičiau.
- Efektyviau bendrauti.
- Sužinoti daugiau apie kitas kultūras.
- Bendradarbiauti su vietos valdžios institucijomis visos bendruomenės labui.

Be abejo, nacionalinė ir vietinė politika vaidina svarbų vaidmenį integracijos procese ir gali paskatinti pokyčius. Tačiau politinės strategijos turi tam tikrų savybių, kurios dėl savo prigimties riboja jų taikymo sritį ir pasiekiamumą. Jos gali pateikti struktūras, gaires ir išteklius, gali net primesti elgsenos modelius, bet ji niekada negali pakeisti žmonių.

Taigi visada lieka svarbu tai, kas susiję su tame procese dalyvaujančiais žmonėmis – vietiniais gyventojais ir migrantais. Atsiverti ir suprasti vienas kitą. Jokia politinė strategija negali pakeisti asmeninės iniciatyvos, reikalingos integracijai. Nė viena strategija negali primesti jums vertybių, kurios skatina integraciją. Būtent jūs, vietos gyventojas, pasitikssite arba ne iš užsienio atvykusius tėvus, mokysite savo vaikus gerbti kitus žmones ir kitas kultūras arba ne, domėsitės kita kultūra arba ne. Viskas priklauso nuo jūsų!

[Pabėgėlio Amal Azzudin istorija](#)

1 temos kartojimas

Sėkminga migrantų integracija reiškia...
✓ Abipusę adaptaciją
✓ Bendrą tikslą
✓ Pagrindines bendras vertybes
✓ Asmeninio unikalumo stiprinimą
✓ Migrantai ir vietiniai gyventojai gerbia abiejų šalių teises ir pareigas
✓ Kultūrinį atvirumą
✓ Indėlį į ekonomiką
✓ Darbo jėgos atsinaujinimą
✓ Didesnį kūrybiškumą ir lankstumą

2 TEMA: ĮVAIROVĖS PRIVALUMAI VAIKAMS

Ko išmoksiu?

Šiame poskyryje sužinosite apie:

- Skirtingus įvairovės aspektus.
- Kodėl yra gerai vaikams patirti įvairovę savo aplinkoje.
- Kaip galite padėti vaikui konstruktyviai bendrauti įvairioje aplinkoje.

Kodėl tai svarbu?

Kai kurie žmonės gali turėti tokį neapibrėžtą jausmą, kad įvairovė jų vaikams yra „gerai“ arba „painu“. Geriau suprasdami, kuo įvairovė naudinga jūsų vaikui, tapsite labiau pasitikintys savimi sprendami su įvairove susijusias problemas ir galėsite geriau pasirūpinti, kad jūsų vaikas gautų kuo daugiau naudos. Jūs taip pat galėsite atrasti pusiausvyrą tarp vertybių, kurias norite įdiegti savo vaikui, ir padėti jam toleruoti kitų vertybes.

Įvairovė: koncepcija ir jos matmenys

Kiekvienas žmogus yra unikalus. Taigi heterogeniškumas ir įvairovė yra neatskiriami nuo žmonijos. Žmonės gali būti skirtingi nesuskaičiuojama daugybe būdų, ir tokiais, kurie akivaizdžiai matomi, ir tais, kurių nesimato iš pirmo žvilgsnio. Amžius, rasė, lytis, kalba, asmeniniai įgūdžiai ir įsitikinimai yra tik keletas iš jų.

O dabar pamąstykite apie šiuos dalykus:

- Ar amžius ir etninė kilmė² (įskaitant rasę) yra pasirinkimas?
- Ar biologinė lytis ir neįgalumas yra pasirinkimas?
- Iš gyvenimiškos patirties, kuri daro mus kitokius, ką vertinate labiausiai?
- Kiek kontroliuojate / kontroliavote savo gyvenimo patirtį? Visiškai, dalinai, ar nekontroliuojate? Palyginkite, pvz., kontrolę, kurią turite vaikų atžvilgiu, su savo kontrole gimtosios kalbos, sveikatos ar kultūrinio paveldo atžvilgiu.

Akivaizdu, kad įvairovė yra neišvengiama. Užuoat priešinusis jai, būtų realiau ir produktyviau **išanalizuoti šiuos skirtumus saugiai ir teigiamai**. Čia nekalbame apie ekstremalius atvejus, dėl kurių susidūrimai neišvengiami, pavyzdžiui, neapykantos ideologija, ekstremizmas ir visiškas žmogaus teisių nepaisymas. Kalbame apie visus anksčiau minėtus natūralius įvairovės aspektus, ypač tuos, kurie susiję su kultūra ir kilme, pavyzdžiui, religija, kalba, rasė ir papročiai.

---

² Etniškumas, kaip pagrindinė ypatybė, šiame kontekste apima rasę ir kitas paveldimas charakteristikas, susijusias su mūsų kilme, kurios nesikeičia. Tačiau, griežtai kalbant, etninė kilmė yra sudėtingas terminas, susijęs su bendrais dalykais, pvz., bendrais protėviais, bendra kalba, istorija, visuomene, kultūra ar tauta. Šiuo požiūriu etninė kilmė gali keistis.

Pamąstymai apie įvairovę

1 užduotis

Pažvelkite giliau į save ir atsakykite šiuos klausimus:

- a) Su kuriais įvairovės aspektais jums sunkiau tvarkytis? Įvertinkite juos nuo 1 (= labai sunku) iki 5 (= visai nesunku):
  - kultūriniai;
  - religiniai;
  - rasiniai;
  - lyties;
  - socio-ekonominiai;
  - kiti (nurodykite).
- b) Kodėl sunku susitaikyti su šiais įvairovės aspektais? Ar priežastys susijusios su jūsų vertybėmis, įpročiais, baime ar kt.?

2 užduotis

Pagalvokite apie savo šalies EKM bendruomenę, kuri atvyko dėl priverstinės migracijos (karas, politinė įtampa, stichinės nelaimės ir pan.).

Kaip manote, kiek jie gali kontroliuoti šiuos dalykus:

- situaciją savo šalyje;
- minties, žodžio, religijos laisvę;
- savo sveikatą;
- savo pajamas;
- savo kultūrą;
- savo socialinį statusą;
- traumuojančią patirtį?

Kaip šis kontrolės trūkumas gali paveikti jų požiūrį į integraciją, mokymąsi ir kasdienę sąveiką? Kodėl verta tai apsvarstyti prieš susiformuojant nuomonę apie šiuos žmones?

Įvairovės privalumai vaikams

Poskyryje *Gyvenimo daugiakultūroje visuomenėje privalumai* mes jau aptarėme, kuo įvairovė gali būti naudinga mums visiems. Yra svarių įrodymų, kad vaikai gauna labai daug ir įvairios naudos, kai patiria įvairovę, ir kai bendrauja su skirtingais klasės draugais. Nauda gali būti *kognityvinė, socialinė ir emocinė*, kuri vėliau veikia jo suaugusiojo ar profesinį gyvenimą.

Kognityviniu / akademinio požiūriu vaikai ugdo stipresnius **kritinio mąstymo** ir **problemų sprendimo** gebėjimus. Jų **motyvaciją, bendrąsias žinias ir intelektualinį pasitikėjimą savimi** teigiamai veikia įvairovė, skatina akademinę sėkmę. Kita priežastis, kodėl vaikui naudinga bendrauti su skirtingais klasės draugais, yra tai, kad tai jam sukurs **turtingą mokymosi aplinką**, tai reiškia, kad labai skirtinga mokinių gyvenimo patirtis labiau juos stimuliuoja ir suteikia daugiau galimybių mokytis. Tik pagalvokite apie daugybę skirtingų kalbų, kvapų, spalvų, drabužių, dainų ir pasakų, kuriuos vaikai gali tyrinėti, kai susiduria su kitomis kultūromis! Jie yra įsitraukę, o jų troškimas **tyrinėti, mokytis ir atrasti** tik augs.

Vaikai mokosi gyventi su įvairiais žmonėmis, priimti juos ir mokytis iš jų. Kuo greičiau jie susidurs su įvairove, tuo geriau, nes vaikystėje vaikai

pradedama suvokti skirtumus tarp žmonių ir ima formuotis nuomonės ir požiūrį į juos. Tai gali padėti vaikams plėtoti **atvirą, be išankstinių nuostatų požiūrį** ir gerus **bendravimo įgūdžius**. Kodėl tai naudinga jūsų vaikui?

Šiandieninis pasaulis yra sudėtingas, o ekonomika globali. Kai jūsų vaikai ateis į darbo rinką, jie turės kolegų iš įvairių kultūrų, skirtingų rasių ir įvairių patirčių. Kad jie būtų produktyvūs savo darbe, jie taip pat turės patogiai jaustis dirbdami su klientais iš įvairių kultūrų. Taigi šiandieniniams vaikams ir rytojaus darbuotojams būtinai reikės tarpkultūrinių įgūdžių. Remiantis universitetinių tyrimų duomenimis, tie, kurie susiduria su kultūrine įvairove, išsiugdo **stipresnius vadovavimo ir bendradarbiavimo įgūdžius**, ir yra geriau pasirengę efektyviai veikti daugiakultūroje aplinkoje.

Kalbant apie emocinę naudą, tyrimai rodo, kad daugiakultūrė švietimo aplinka padeda mokiniams plėtoti **empatiją** ir **mėgautis santykiais bei draugyste** su įvairiais žmonėmis

Perspėjimas: visi šie privalumai yra įmanomi tik tada, kai įvairovė patiriama atviroje ir teigiamoje aplinkoje. Tuomet naudos gauna visi dalyvaujantys asmenys. Tačiau, kai įvairovė priimama su įtarumu, priešišku, diskriminacija ar net rasizmu, tai turi neigiamą poveikį vaikų ar suaugusiųjų psichinei sveikatai ir gerovei, mažina socialinę sanglaudą, didina konfliktų riziką ir niekam nėra jokios naudos.

Perskaitykite šį straipsnį, kad pamatytumėte, kodėl ši mama nori, kad jos vaikai būtų daugiakultūriai: [7 privalumai vaikams, augantiems daugiakultūroje aplinkoje](#)

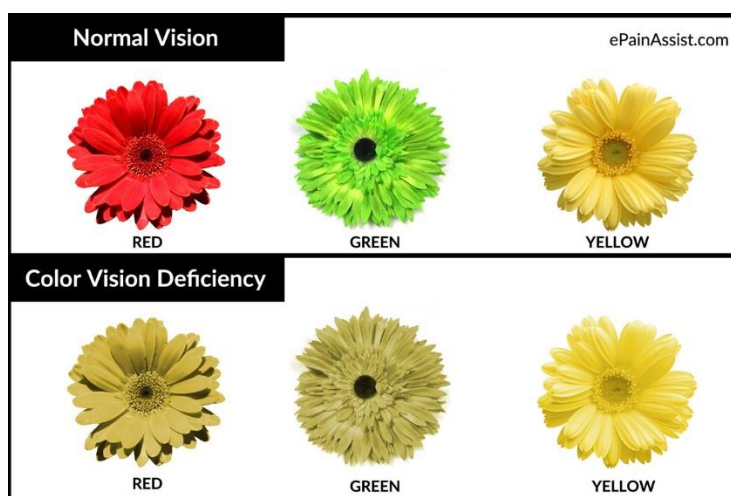

Augimo homogeniškoje aplinkoje trūkumai

Žvelgiant iš kitos pusės, akivaizdu, kad vaikams trūks visos šios stimuliacijos, jei jie nuolat bus tik homogeniškoje grupėje ir nesusidurs su jokia įvairove. Tiesa, tam tikri kognityviniai gebėjimai, tokie kaip kritinis mąstymas, bendros žinios ir intelektualinis pasitikėjimas savimi, gali būti pasiekti įvairiais mokymo metodais. Tačiau daugelis pirmiau aprašytų kognityvinių gebėjimų, taip pat socialinė ir emocinė nauda gali būti sunkiai pasiekiami nesusiduriant su įvairove.

Jau aptarėme, kodėl tai svarbu jūsų vaikų ateičiai – jų gebėjimams sėkmingai dirbti XXI amžiaus sudėtingame, daugiakultūriame pasaulyje ir ekonomikoje. Dabar aptarsime, kaip tik vienpusio vaizdo matymas gali atimti galimybę iš jūsų vaikų mėgautis savo gyvenimu kiek įmanoma labiau.

Norėdami tai iliustruoti, siūlome pagalvoti apie tai: mes visi vertiname gerą regėjimą. Tačiau yra žmonių, kurie neskiria spalvų. Nors jie gali matyti visus juos supančius daiktus ir judesius, negali įvertinti ir mėgautis mūsų spalvingo pasaulio grožiu. Jie gali būti abejingi tam tikriems dalykams, kurie galėtų kelti daug džiaugsmo, pavyzdžiui, gėlėms, paveikslams ar madai. Toliau pateikiamuose paveikslėliuose galite matyti skirtumą tarp to, kaip mato normalų regėjimą turintis žmogus, ir neskiriantis spalvų.

Pažiūrėkite, koks liūdnas ar nuobodus gali atrodyti pasaulis, kai akys negali matyti spalvų:

O dabar pažiūrėkite į šiuos paveikslėlius:

Ar norite, kad jūsų vaikai matytų visas spalvas? Tada padėkite jiems vertinti įvairovę ir kovoti su stereotipais!

Kodėl ir kaip paaiškinti įvairovę savo vaikams

Įvairovė yra ne tik mokykloje. Įvairovę galima patirti visur: namuose dvikultūre ar daugiakultūre šeimose, kaimynystėje, kasdienėje sąveikoje su žmonėmis, įvairiose socialinėse ar religinėse veiklose, keliaujant. Tai reiškia, kad jūsų vaikas dar gerokai anksčiau nei pradės eiti į mokyklą pastebės skirtingus žmones ir elgesį. Todėl vaikams reikia patarimų, kaip elgtis su įvairove.

Ką galite padaryti, kad padėtumėte savo vaikui suprasti ir vertinti įvairovę? Štai keletas patarimų:

- ✓ Kalbėkite apie įvairovę natūraliai. Nesigėdykite; bet net jeigu ir gėdijatės, pabandykite įveikti tą jausmą ir kalbėkite su savo vaiku natūraliu tonu. Atminkite, kad įvairovė yra norma pasaulyje ir kad skirtumų pripažinimas nėra diskriminacija.
- ✓ Naudokite kasdieniame gyvenime pasitaikančias situacijas, kad jūsų vaikas priimtų įvairovę ir atpažintų stereotipus bei išankstines nuostatas.
- ✓ Kalbėkite taip, kad vaikai galėtų jus suprasti, atsižvelkite į jų amžių ir gebėjimus.
- ✓ Kalbėkite pagarbiai, skleiskite mintį, kad skirtumai neturi būti niekinami ar naikinami. Venkite etikečių klajavimo.
- ✓ Išskirkite dvi grupes – „mes“ ir „jie“ – ir įvardinkite panašumus.
- ✓ Pasirinkite knygas ir žaislus, kurie pasižymi įvairiais kultūriniais simboliais.
- ✓ Tyrinėkite su savo vaikais kitas šalis ir kultūras. Tai galite padaryti keliaudami, kviesdami draugus iš skirtingų kultūrų į svečius, žiūrėdami filmus, skaitydami, klausydami muzikos ar valgydami maisto iš viso pasaulio.
- ✓ Nekalbėkite pernelyg daug apie įvairovę.

Paskaitykite šiuos straipsnius (anglų kalba):

[5-8 metų amžiaus vaikai mokomi gerbti įvairovę](#)

[Įvairovės ir tolerancijos mokymas – kaip paaiškinti kitas kultūras vaikams](#)

Pažiūrėkite šiuos vaizdo įrašus (anglų kalba): [Būti kitokiu yra gražu](#). Jei jūsų vaikas supranta angliškai, žiūrėkite kartu. Arba galite ieškoti panašių vaizdo įrašų savo kalba.

Pagalba vaikui teigiamai bendrauti įvairioje aplinkoje

Augdamas daugiakultūroje aplinkoje jūsų vaikas ne tik susidurs su daugybe skirtingų žmonių, bet ir supras, kad žmonės skirtingai reaguoja į įvairovę. Anksčiau ar vėliau jis atsidurs situacijose, kai tam tikra įvairovės forma bus smurto ar diskriminacijos objektas. Ką galite padaryti, kad padėtumėte jam bendrauti teigiamai ir konstruktyviai?

- 1) Visų pirma, **savo pavyzdžiu mokykite jį tinkamos kalbos ir elgesio**. Jūsų vaikai imituos jus. Būdami malonūs ir pagarbūs kitiems, nepriklausomai nuo jų skirtumų, rodote savo vaikams geriausią pavyzdį.
- 2) Padėkite vaikui **atsižvelgti į kitų žmonių jausmus**.
- 3) **Kalbėkite apie diskriminacijos**, kylančios dėl įvairovės, atvejus.
- 4) Priimkite tai, kad jūsų vaikas pasakys diskriminuojančių dalykų, tačiau tai nereiškia, kad jūsų vaikas rasistas.
- 5) **Filtruokite medijas ir kalbėkite apie tai**, ką jūsų vaikas ten pamato.
- 6) Padėkite vaikui suprasti, kad **savo vertybių laikymasis nereiškia agresijos ar priešiško kitiems**.

[Kaip kalbėti su vaiku apie rasę \(5-8 metų amžiaus\)](#)

Įvairovės paaiškinimas

1 užduotis

Pažiūrėkite su savo vaiku šį vaizdo įrašą apie sraigę ir vikšrą: [Kartais tu vikšras](#)

Pažiūrėję vaizdo įrašą, pasikalbėkite. Galite naudoti šiuos klausimus:

- Kokią privilegiją gyvenime tu turi, kurią laikai savaime suprantama?
- Su kokiais sunkumais susiduri, kurie kitus gali nustebinti?
- Kaip išreiški savo nuomonę, bendraudamas su tais, kurių mąstysena kitokia?
- Pasidalink istorija apie tai, kai buvai atviras patirčiai ir tai išplėtė tavo pasaulėžiūrą.

Šaltinis: <https://www.mindful.org/3-ways-talk-kids-diversity/>

2 užduotis

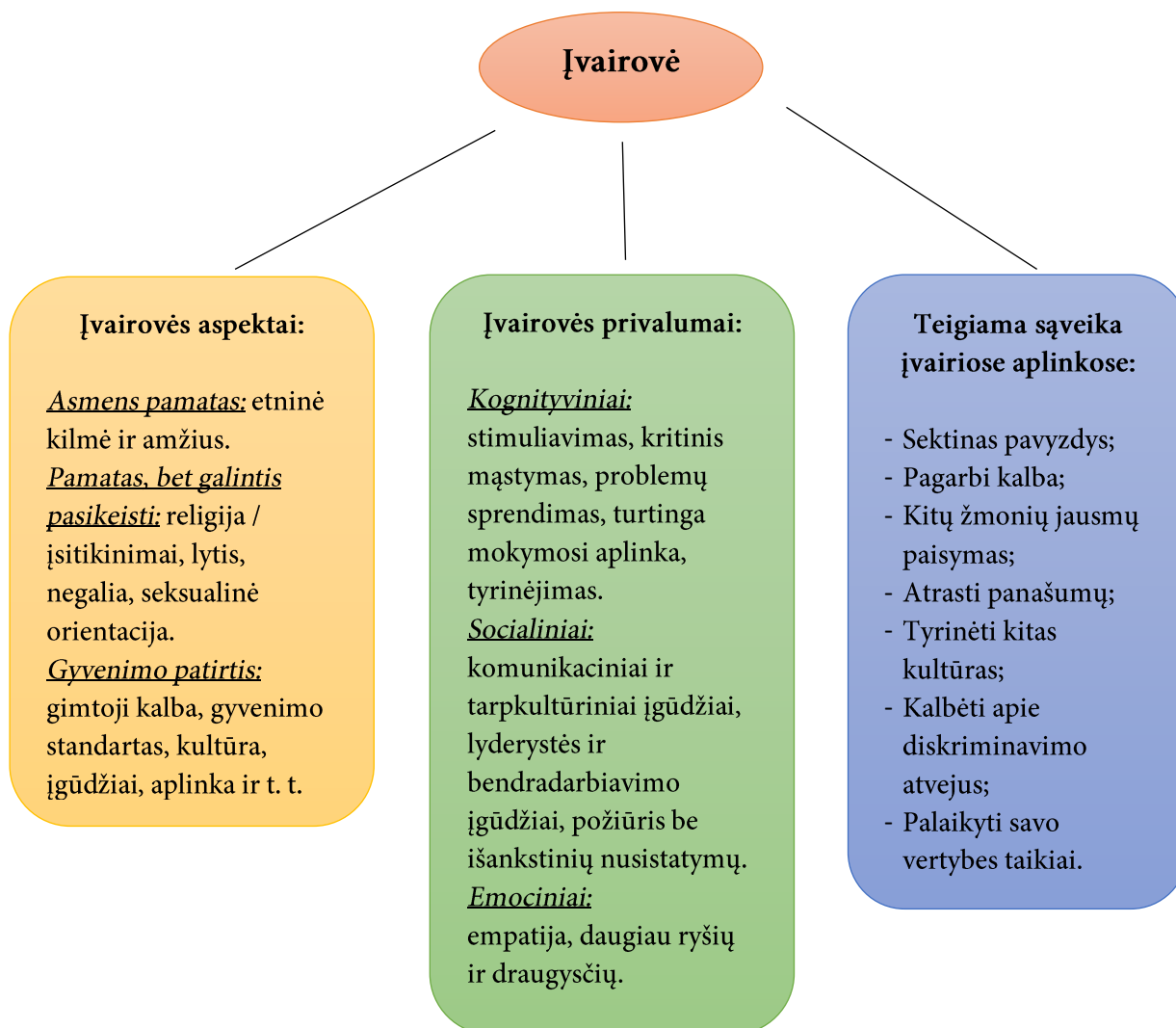
Suorganizuokite su savo vaikais ypatingą vakarėlį! Jums reikės šių dalykų:

- Namuose pagamintų saldumynų;
- Žmogaus, grojančio koku nors instrumentu;
- Žmogaus, mokančio dainuoti;
- Žmogaus, mokančio šokti;
- Žmogaus, gebančio imituoti kitus;
- Žmogaus, kuris gali prajuokinti kitus;
- Žmogaus, mokančio piešti.

Ką turėtumėte pakviesti, kad visi šie įgūdžiai būtų jūsų vakarėlyje ir galėtumėte linksmiai praleisti laiką? Ar jie visi yra tos pačios rasės, šalies ar socialinio statuso?

2 temos kartojimas

3 TEMA: IŠANKSTINIO NUSISTATYMO IR RASIZMO POVEIKIS VAIKAMS

Ko išmoksiu?

Šiame skyriuje jūs sužinosite apie:

- Rasizmo, išankstinio nusistatymo ir šališkumo sąvokas;
- Kaip atpažinti rasizmą ir išankstinį nusistatymą kituose, bet, svarbiausia, savyje;
- Kenksmingą psichinį rasizmo ir išankstinio nusistatymo poveikį visų amžiaus grupių vaikams;
- Rasizmo ir išankstinio nusistatymo poveikį vaikų akademiniams pasiekimams;
- Būdus, padėsiančius kovoti su vaiko žalingu elgesiu.

Kodėl tai svarbu?

Nepaisant daugelio teisinių priemonių, kurios suteikia apsaugą nuo rasizmo ir su tuo susijusių netolerancijos formų Europos šalyse, etninės ir religinės mažumos visoje ES ir toliau susiduria su rasizmu, diskriminacija, žodiniu ir fiziniu smurtu bei atskirtimi. Deja, vaikai taip pat nuo to kenčia ir jiems reikia pagalbos ne tik iš valstybės, tėvų ar mokyklos personalo, bet ir iš priimančios visuomenės tėvų.

Atpažinti rasizmą ir jo požymius

Kas yra rasizmas?

Rasizmas gali įvykti daugelyje vietų ir pasireikšti įvairiais būdais. Jis gali būti įvairių formų, pavyzdžiui, diskriminacijos, išankstinio nusistatymo ar neapykantos, nukreiptos į žmogų tik dėl jo odos spalvos, etninės kilmės ar tautybės.

Įprastai klaidingai manoma, kad rasizmas visada išreiškiamas smurtu, išnaudojimu ar priekabiavimu. Tačiau tai netiesa – jis nebūtinai turi reikštis smurtiniu elgesiu. Dažniausiai pasitaikančios rasizmo formos yra prasivardžiavimas, juokeliai arba nepriėmimas į įvairias veiklas ar grupes dėl kilmės.

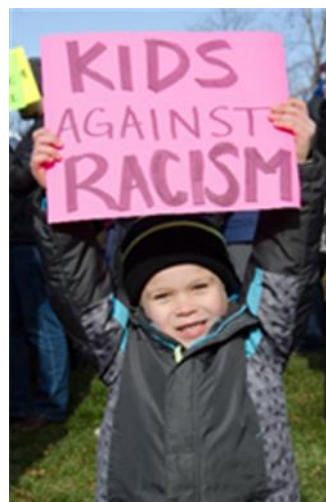
Rasizmas yra ne tik žodžiai, įsitikinimai ar veiksmai. Tai galėtų būti bet kokia kliūtis, neleidžianti žmonėms džiaugtis lygybe dėl jų rasės.

Koks rasizmo poveikis?

Rasizmas mokyklose yra žalingas ne tik mokymosi procese dalyvaujantiems mokiniams ir mokytojams, bet ir kiekvienam, esančiam toje aplinkoje. Jis sukuria nereikalingą įtampą, kuri iškreipia kultūrinį supratimą ir susiaurina mokinių mokymosi patirtį.

Rasizmas veikia:

- Akademinius pasiekimus;
- Mokinių ir mokytojų laimę bei pasitikėjimą savimi;
- Mokyklos mikroklimatą;
- Kultūrinę tapatybę;
- Mokyklos ir bendruomenės tarpusavio santykius;
- Mokinių elgesį

Kaip atpažinti rasizmą?

Rasistinis elgesys gali reikštis tokiomis formomis kaip **prasivardžiavimas, erzinimas, atskirtis, žodinis smurtas ar patyčios**. Tačiau ne tik mokiniai gali patirti rasistinius išpuolius. Mokytojai ir kiti mokyklos darbuotojai taip pat gali patirti rasizmą, jei prie jų **priekabiauja**, jie yra **išnaudojami** arba stereotipizuojami mokinių ar kolegų.

Jei toks rasistinis elgesys yra palaikomas sisteminiu lygmeniu ir jam neužkertamas kelias, tai gali prisidėti prie sisteminio rasizmo ir, dažnai netyčia, skatinti mokymo(si) aplinką, kuri palaiko rasistinį požiūrį.

Interneto svetainėje, skirtoje kovoti su rasizmu Australijoje ([„Rasizmas. Jokių būdų.“](#)) išvardijami šie diskriminacinės politikos ir praktikos būdai, kurie gali egzistuoti mokyklose:

- Ignoruoti arba nereaguoti į atvejus ir skundus, susijusius su rasizmu;
- Neinformuoti mokinių, tėvų ir darbuotojų apie jų teises, susijusias su rasizmu;
- Turėti tėvų ir bendruomeninių organizacijų, kurios neatstovauja mokyklos bendruomenės įvairovei;
- Nesuteikti galimybės tėvams pasinaudoti vertėju;
- Neskatinti tėvų ir bendruomenės narių iš kitų kultūrinių grupių dalyvauti mokyklos veiklose ar sprendimų priėmimo procese;
- Neleisti mokiniams kalbėti savo gimtąja kalba mokykloje;
- Versti mokinius dalyvauti veikloje, kuri prieštarauja jų kultūriniais ar religiniams įsitikinimams;
- Priverstinai vaikų vardus padaryti angliškai skambančius;
- Taikyti griežtesnes drausmines priemones mokiniams iš kitų kultūrų;

- Toleruoti rasistinę elgesį arba leisti jiems išsisukti.

- Kokias rasizmo apraiškas matėte (ar patyrėte) savo vaikų mokykloje?
- Kokias etnokultūrines grupes galite įvardinti savo vaikų mokykloje?
- Kaip įtraukiamos šios grupės (mokiniai, tėvai ir personalas), ir iš kur tai žinote?
- Kokiais būdais jie patiria atskirtį, ir iš kur tai žinote?
- Kokios naudos jūsų vaiko mokykla gali gauti (arba gauna) iš etnokultūrinės įtraukties?

[Ar mokytojai yra netyčiniai rasistai?](#)

[Mokiniai išmoksta pamoką apie privilegiją](#)

[Trys įspėjamieji ženklai, kad jūsų mokykla turi problemų dėl įvairovės: pažiūrėkite atidžiau](#)

[Rasizmas mokyklose: netyčinis, bet ne mažiau žalingas](#)

[Kaip atpažinti rasizmą](#)

Išankstinio nusistatymo ir rasizmo įtaka vaikų savigarbai ir savęs suvokimui

Savęs suvokimas (arba savivoka) yra tai, kaip mes įsivaizduojame save, o savigarba – tai, kaip mes jaučiamės dėl šio įsivaizdavimo. Pasitikėdami savimi vaikai turi drąsos rizikuoti mokydami apie pasaulį, ugdyti savo įgūdžius ir gebėjimus, taip pat susidraugauti su bendraamžiais ir suaugusiais. Menkai pasitikintys savimi vaikai labiau bijo imtis rizikos, kuri reikalinga mokantis naujų įgūdžių ir kuriant naujus santykius, be to, jie yra labiau pažeidžiami autoritetų arba bendraamžių manipuliacijoms.

Remiantis vienu Australijos tyrimu, egzistuoja stiprus ryšys tarp **rasinės diskriminacijos** ir įvairaus **žalingo poveikio sveikatai**, pavyzdžiui:

- **maža savigarba,**
- **mažas atsparumas,**
- **daugiau elgesio problemų,**
- **žemesnis gerovės lygis.**

Be to, buvo nustatyta, kad daugelis jaunuolių, patyrusių rasizmą, kenčia nuo **depresijos ir (arba) nerimo sutrikimų**, kurie per pastaruosius kelerius metus vis dažniau pasitaiko jaunimui.

Kitame JAV tyrime buvo nustatyta, kad tarp tų tiriamųjų, kurie manė esantys rasinės diskriminacijos aukos, buvo daug tokių, kuriems vėliau diagnozuoti įvairūs psichikos sveikatos sutrikimai. Pavyzdžiui:

- **31 % vaikų**, kurie pranešė apie susidūrimą su rasistiniu elgesiu, kenčia nuo **depresijos**, tačiau tik 7 % visų šiame tyrime dalyvavusių penktokų turėjo šio sutrikimo simptomų.

- Dėmesio sutrikimai (**ADHD sindromas**) buvo diagnozuoti 21 % diskriminacijos aukų ir 10 % visos grupės.
- 23 % rasizmą patyrusių vaikų turėjo **ODD sindromą**, tačiau tik 8 % visos penktokų populiacijos turėjo šį sutrikimą.

- *Ar jūs ar bet kuris iš jūsų draugų patyrėte patyčias, kai buvote vaikai?*
- *Kaip manote, kokį poveikį tai turėjo jūsų vystymuisi ir savigarbai?*
- *Ar manote, kad patyčios yra rimta problema jūsų mokykloje ar bendruomenėje? Kodėl? Kodėl ne?*

[Vaikai kalba apie rasizmą](#)

[Lėlės testas – rasizmo poveikis vaikams](#)

[Diskriminacija sukelia depresiją tautinių mažumų vaikams](#)

[Tautinių mažumų vaikai jaučia stresą dėl rasizmo](#)

[Rasizmas yra susijęs su vaikų depresija ir nerimu; didžiausia rizika kyla juodaodžiams, asmenims iš Lotynų Amerikos ir Azijos](#)

Išankstinio nusistatymo ir rasizmo poveikis mokymo(si) rezultatams

Greitai atpažįstamos ir tiesioginio rasizmo formos, pvz., prasivardžiavimas, erzinimas, atskirtis, žodinis smurtas ir patyčios. Labai dažnai rasizmas reiškiasi ir netiesiogiai, pvz., per išankstines nuostatas, nepakankamą kultūrinės įvairovės pripažinimą ir kultūrinį šališkumą.

Pripažįstama, kad rasizmas gali turėti didelį poveikį mokiniams ir mokytojams, ir apskritai daro įtaką bendrai mokyklos atmosferai.

Internetinėje svetainėje [„Rasizmas. Jokių būdu.“](#) pateikiamas sąrašas aspektų, kaip rasizmas paveikia vaikus:

„Mokiniai, susiduriantys su rasizmu, gali:

- *bijoti eiti į mokyklą;*
- *turėti mokymosi sunkumų ir koncentracijos problemų;*
- *vengti mokyklos;*
- *jausti nerimą ir liūdesį;*
- *turėti sunkumų ieškant draugų;*
- *atsilikti mokykloje;*
- *gauti prastesnius pažymius;*

- *nekalbėti savo gimtąja kalba baimindamiesi patyčių;*
- *atmesti savo kultūros ir tėvų vertybes;*
- *būti susipainioję savo tapatybėje;*
- *būti agresyvūs ir trukdyti.”*

[Europos romai kovoja su švietimu](#)

[Rasizmas paaiškina akademinių pasiekimų skirtumus](#)

[Kaip rasizmo keliamas stresas paveikia mokymąsi](#)

Kaip atpažinti ir kovoti su įžeidžiančia vaikų kalba ir elgesiu

Nors tikriausiai nėra užtikrintos apsaugos nuo rasizmo, diskriminacijos ir visų žalingų jų padarinių vaikams, mes, kaip tėvai ir mokytojai, turime didelę atsakomybę kovoje su tokiu elgesiu. Mokytojai ir mokyklos darbuotojai turi užtikrinti, kad patyčios ir diskriminacija yra visiškai neleistini ir netoleruojami, nes jie iš esmės yra užgaulūs. Mokykloje įvykusių rasinių incidentų atveju mokytojai turėtų aktyviai įsikišti ir užtikrinti, kad jie niekada nepasikartotų. Be to, tokių diskriminacinių veiksmų aukoms turėtų būti suteikta konsultacija bet kuriuo metu. Tėvai taip pat turi atsakomybę kalbėti su savo vaikais apie savo pačių diskriminacijos patirtį ir mokytį, kaip susidoroti su tokiomis situacijomis, jei jos iškyla. Jei vaikas nukentėjo nuo diskriminacinių veiksmų, tėvai turėtų dėti visas pastangas, kad atstatytų savo vaiko savigarbą ir padėtų jam susidoroti su atstūmimu ir išankstiniu nusistatymu.

Interneto svetainėje www.handinhandparenting.org apibūdinami mechanizmai, vedantys į tokį rasizmą:

Vaikas turėjo blogą patirtį dėl suaugusiųjų, gąsdinančių įvykių ar ligos. Jis jaučiasi išsigandęs, atskirtas, bejėgis ir negalintis kovoti už save. Šiuos jausmus gali dar labiau paaštrinti tokie maži incidentai kaip, pvz., negauti galimybės pirmam mušti kamuoliuką, pamesti pietų dėžutę ar girdėti besipykstančius tėvus. Jo baimės kartais gali skatinti atsitraukti arba gali sukelti agresyvią reakciją ir pyktį.

Kai vaikas mato rasizmą, jis jį baugina. Rasizmas augina baimes, kurios susilpnina vaiko pasitikėjimą savimi ir kitais; tai tarsi antrinė infekcija, kuri apima atvirą žaizdą. Jis nesijaučia pakankamai gerai ar pakankamai stiprus, kad atmestų netinkamą rasistinį elgesį ir pasipriešintų. Taigi žodžiai, balso tonas ir nuostatos įsispraudžia jo mintyse kartu su nauja baimė.

Jei vaiko odos spalva yra kitokia, jo baimės atveria duris rasistiniams tonams, žodžiams ir stereotipams patekti į jo protą ir tapti dalimi to, kaip jis galvoja apie save ir savo tautos žmones. Kai jis jaučiasi nusiminęs, nepriimtas ar piktas, jis tiki rasistiniu turiniu. Būdamas nusiminęs, jis gali nukreipti rasistinį elgesį į save arba kitus vaikus.

Baltaodžio vaiko baimės taip pat daro jį pažeidžiamą rasistiniams tonams, žodžiams ir stereotipams. Kai jis jaučiasi nepriimtas, išsigandęs, stengiasi pabėgti nuo šių jausmų prisiimdamas engėjo vaidmenį. Jo veiksmų intensyvumas atspindės baimių, kurias vaikas turėjo prieš rasistinį išpuolį, dydį, o pamatytas rasistinis išpuolis tiesiog suteikė toms baimėms rasinę perspektyvą.

Svetainėje taip pat išvardijamos pagrindinės veiklos, kurias gali atlikti tėvai. Svarbiausia yra išklausti vaikus, kad jie galėtų įveikti savo baimes ir liūdesį.

Kai vaiką įskaudino kitas vaikas (nesvarbu, ar incidentas kilo dėl rasizmo ar ne), abu vaikai turi pakalbėti apie tai, kas atsitiko, ir sulaukti palaikymo, jei verkia, rėkia, ar pyksta. Sustiprinkite savo vaiko jausmą, kad jis jums rūpi, ir kad žmonės gali būti patikimi, kad širdyje jie yra geri. Jūs galite vaikui sakyti: „Tu gali su juo apie tai pasikalbėti“, „Ką tu nori jam pasakyti?“, „Kaip jautiesi dėl to?“, „Man labai gaila, kad jūs turite problemų – jūs abu tokie geri“, „Baikime dabar ant jo pykti, kad nereikėtų visada būti susipykusiems“, „Padėsiu tau su juo pasikalbėti, kai būsi pasiruošęs“.

Nemanykite, kad dėl to, jog buvo pavartotas rasinis epitetas, ar todėl, kad susipyko skirtingų rasių vaikai, tai jau yra rasistinis incidentas. Vaikams daug geriau, jei su jais elgsimės kaip su individais, o ne vienos ar kitos rasinės grupės nariais. Vaikai iki 8-10 metų amžiaus neturi rasinės tapatybės sampratos. Rasizmo priešas yra kito pastebėjimas ir rūpestis juo.

Vaidmenų žaidimas gali padėti jūsų vaikui įsivaizduoti, kaip jis nesileidžia įskaudinamas vaiko, kuris iš tikrųjų jį įžeidė. Muštynės pagalvėmis gali padėti vaikui žaismingai įsivaizduoti, kaip jis nepasiduoda ir „stovi už save“. Nesijaudinkite dėl blogų žodžių ir epitetų, kai suteikiate jam šį laiką išsikrauti. Pasistenkite jį prajuokinti. Juokas išlaisvina vaikų baimes ir padeda jiems atgauti ryšį su jumis. Prieš pradėdami pasitikėti bet kuriuo kitu žmogumi, jie pirmiausia turi pasikliauti jumis ir žinoti, kad jums jie rūpi.

[*Patarimai, kaip mokyti vaikus apie rasizmą*](#)

[*Bukletas apie pokalbį su vaikais apie išankstinį nusistatymą*](#)

Kai gyvenimas duoda jums citrina, nusilupkite ją

Interneto svetainėje www.adl.org siūloma būdų, kaip kovoti su įžeidžiančia vaikų kalba ir nepriimtinu elgesiu:

Dažnai manome, kad mūsų vaikų mokymas apie įvairovę yra ilgas ir sunkus uždavinys. Tačiau, kaip rodo šis pratimas, jis gali būti toks pat paprastas kaip citrinos lupimas:

Surinkite vaikų grupę ir duokite jiems citrinų, po vieną citriną kiekvienam vaikui. Liepkite jiems „pažinti savo citriną“. Vaikai išnagrinės citrinas – pauostys, palies, išmes aukštyn į orą ir volios jas aplinkui. Po kelių minučių paimkite citrinas ir sudėkite jas į didelį krepšį. Tada paprašykite vaikų surasti savo citrinas. Neįtikėtina, tačiau dauguma vaikų iškart jas atpažįsta. Kai kurie netgi imsis jas ginti ir saugoti.

Tada paprašykite vaikų apibūdinti, kaip jie atpažino savo citrinas. Atsakymai visada skiriasi. „Mano citrina buvo didelė“, gali sakyti. „Mano citrina buvo tobula“, – sakys kitas. O trečias – „Mano citrina turėjo įlenkimų ir sumušimų“. Tai bus pradžia diskusijos apie tai, kad žmonės, kaip ir tos citrinos, yra tokie skirtingi savo dydžiu, forma, spalva, „įlenkimais ir sumušimais“.

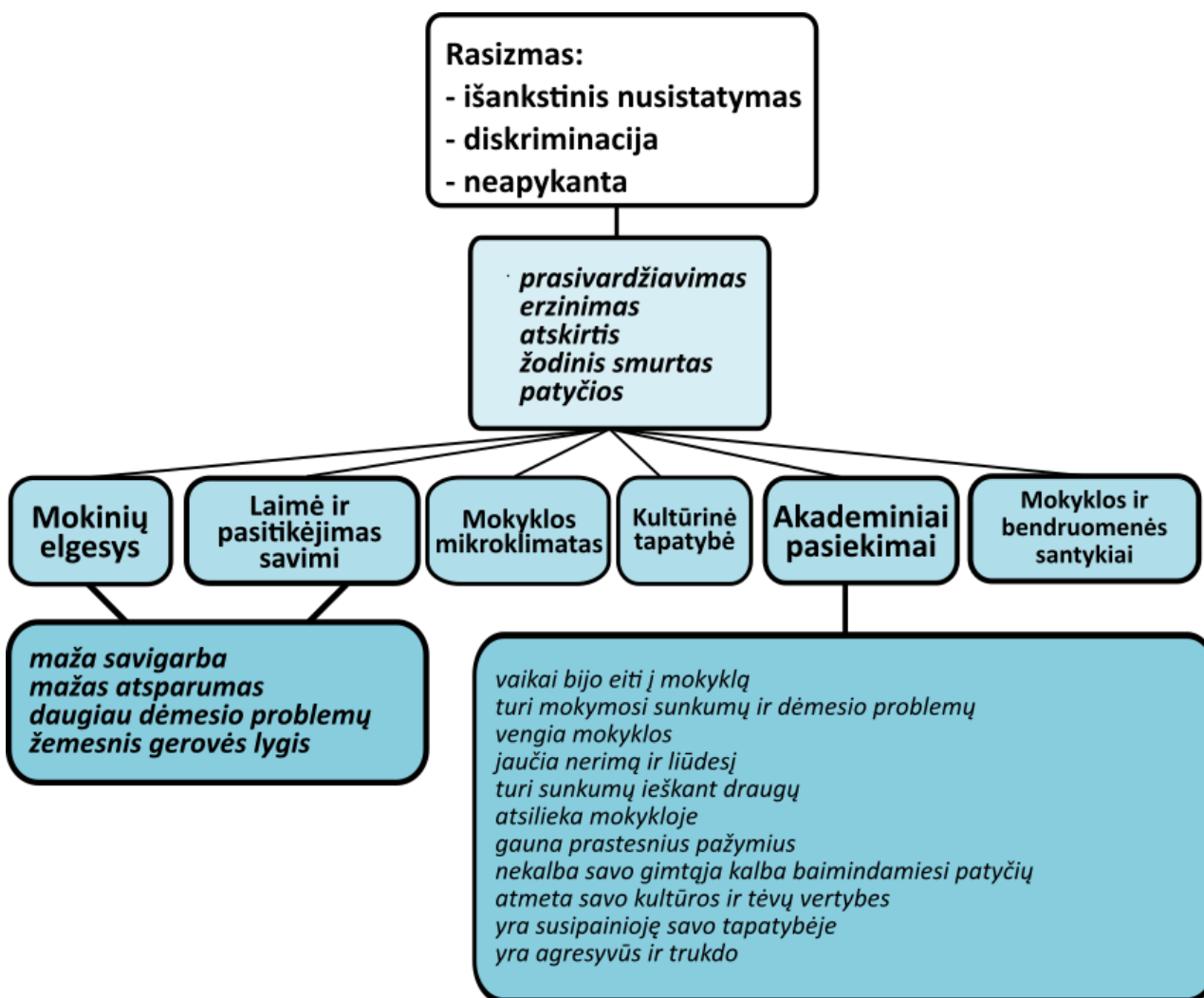
Aptarę visas šias idėjas, vėl surinkite citrinas. Šį kartą nulupkite citrinas ir sudėkite jas į krepšį. Dabar pasakykite vaikams, kad jie vėl rastų savo citriną. Įprastai čia reakcija būna – „Bet citrinos atrodo vienodai!“ Tai atveria duris diskusijai, kad žmonės kaip ir citrinos viduje yra vienodi.

Nors mokyti mažus vaikus apie įvairovę prireiks tik 15 minučių ir citrinų dubens, reikia sąmoningų pastangų visą gyvenimą, norint užtikrinti, kad šita pamoka tikrai buvo išmokta. Kaip tėvai, mes privalome tai užtikrinti.

Čia galite rasti keletą kitų strategijų, kaip mokyti savo vaikus apie šališkumą ir išankstinį nusistatymą

3 temos kartojimas

4 TEMA: IŠŠŪKIAI, SU KURIAIS SUSIDURIA EKM TĖVAI

Ko išmoksiu?

Šiame skyriuje sužinosite, apie kai kuriuos iššūkius, su kuriais EKM tėvai gali susidurti naujoje priimančiojoje šalyje:

- Kokie yra iššūkiai ir kodėl jie YRA iššūkiai EKM tėvams?
- Ką šie iššūkiai reiškia EKM šeimoms, ir kaip galima būtų jiems padėti?
- Iššūkiai ir galimybės, su kuriais susiduria visi tėvai.
- Kaip tėvai gali dirbti kartu siekdami bendrų tikslų ir laikydamiesi bendrų interesų.

Kodėl tai svarbu?

Visame pasaulyje tėvai nori tik geriausių dalykų savo vaikams. Daugelis tėvų siekia, kad jų vaikai turėtų „geresnę gyvenimą ir geresnę ateitį“. Kai kurie netgi migruoja į naują šalį, kad tai pasiektų. Tėvai, dirbantys kartu, gali pasiekti daugiau: sau, savo šeimoms ir, svarbiausia, vaikams.

Šis skyrius parodo, kaip!

„Dirbdami kartu vietos lygmenyje, geriau suprasime vienas kitą globaliame lygmenyje!“

Kodėl EKM tėvai susiduria su ypatingais iššūkiais?

Įsivaizduokite: jūs atvykstate į naują šalį gyventi. Atvykote čia ne atostogauti ar darbo reikalais. Jūs ketinate pasilikti ilgai, gyventi su šeima (savo vyru ar žmona, vaikais, galbūt net su savo tėvais / vaikų seneliais).

Ką darytumėte pirmiausia ir paskiausia atvykę į naują šalį? Sudėliokite šiuos dalykus pagal savo prioritetus:

Rasti darbą – pirkti maistą – susirasti namą – surasti mokyklą savo vaikams – užsiregistruoti viešosiose institucijose – atsidaryti banko sąskaitą – gauti sveikatos draudimą – išmokti priimančiosios šalies kalbą – rasti gyvenamąją vietą (regionas, miestas) – pirkti automobilį – susirasti religinę bendruomenę – aplankyti draugus – tapti vietinio klubo nariu – ieškoti žmonių iš savo šalies – surasti vietą, kur jaučiuosi saugiai – sportuoti – mokytis savo malonumui mokykloje, mokymo centre ar universitete – susipažinti su kaimynais – pabandyti suprasti, kaip veikia priimančioji šalis – ...

Ar jums buvo lengva surūšiuoti temas pagal svarbias ir mažiau svarbias?
Ar manote, kad kai kurie aspektai yra vienodai svarbūs?

Įsikūrimas kitoje šalyje yra sudėtingas procesas, o EKM tėvai susiduria su sudėtingu prisitaikymu – tai yra normalu. Jie turi sužinoti, kaip veikia jų naujoji valstybė, ir nuolat lygina įvairias normas ir struktūras su savo gimtąja šalimi. Tai gali sukelti stresą, o stresas sukelia konfliktus. Šie konfliktai gali kilti tarp vyro ir žmonos / partnerių, tarp tėvų ir vaikų, tarp EKM šeimos ir kitų šeimų, tarp senų ir naujų draugų ir kt.

Daugelis EKM tėvų nusprendė persikelti į naują šalį, nes nori suteikti savo vaikams geresnį gyvenimą nei galėjo būti jų šalyje.

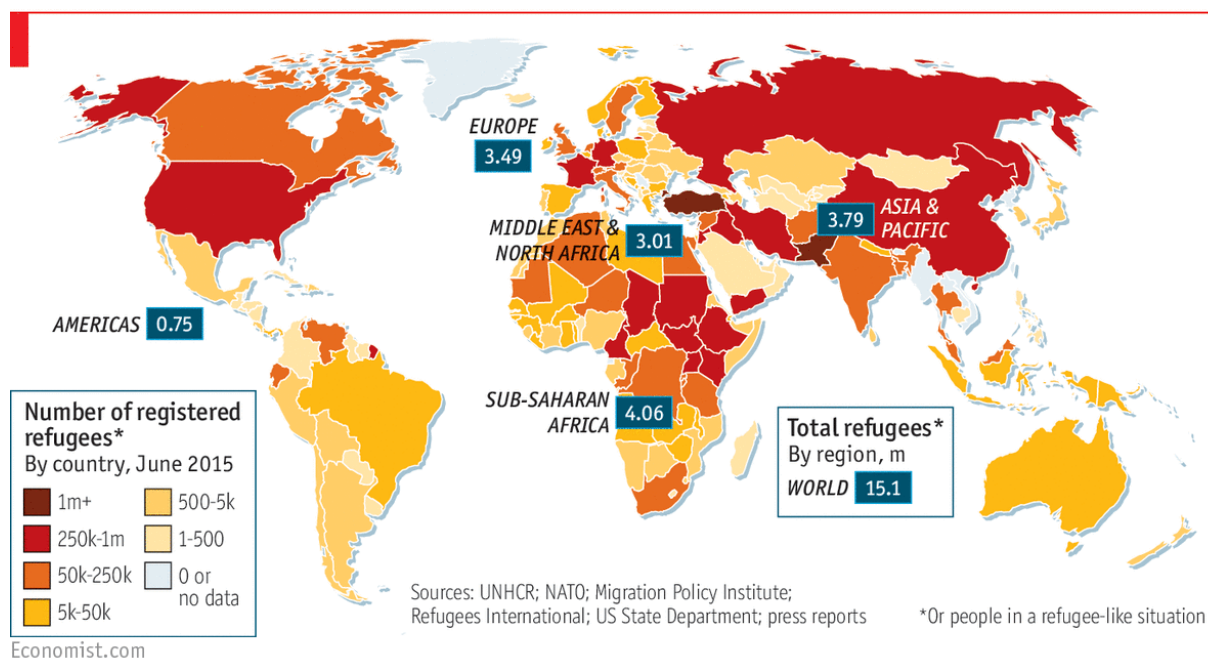

O dabar paskirkite šiek tiek laiko aktyviai veiklai:

Ar pažįstate migrantų ar pabėgėlių tėvų? Jei taip, paprašykite papasakoti savo istoriją. Kaip jie atvyko į jūsų šalį ir kodėl? Ko jie ilgisi? Kas jiems čia patinka?

Paklauskite savęs: jeigu tektų išvažiuoti iš savo šalies, ko pasiilgtumėte labiausiai? Kaip jaustumėtės?

Kaip mes matome EKM tėvus – kokius stereotipus turime?

„Kodėl jie niekada neateina į susitikimus mokykloje?“

„Kodėl jie dažnai eina pas gydytoją?“

„Kodėl jie neleidžia savo vaikams važiuoti į mokyklos ekskursiją su kitais vaikais?“

„Kodėl tėvai neišmoksta mūsų kalbos greičiau?“

„Kodėl jie neatvyksta, kai pakviečiate?“

Pabandykite surasti atsakymus į šiuos klausimus iš savo asmeninės perspektyvos.

Štai keletas galimų atsakymų ir paaiškinimų, kuriuos pateikia kultūriniai tyrimai apie EKM tėvus skirtingose ES valstybėse narėse:

„Kodėl jie niekada neateina į susitikimus mokykloje?“

Daugelyje šalių tėvų vaidmuo mokykloje nėra svarbus. Mokytojai, kurie dažnai yra valstybės tarnautojai, atsakingi už mokyklas. Niekas nemano, kad tėvai kišis į mokytojo darbą. O daugelyje Europos šalių tikimasi, kad tėvai aktyviau dalyvaus mokyklos gyvime. EKM tėvai gali būti nepripratę prie to. Jie gali bijoti padaryti kažką netinkamo susirinkimo metu.

„Kodėl jie dažnai eina pas gydytoją?“

Migracija iš vienos šalies į kitą kelia stresą. Dažnai šis stresas sukelia medicines problemas. Tai gali būti skrandžio skausmas, virškinimo sutrikimai, galvos skausmas, migrena, odos dirginimas, miego sutrikimai, su sveikata susiję klausimai ir daug kitų dalykų. Sunkesnės sveikatos problemos gali kilti tada, kai žmonės buvo priversti bėgti ir patyrė smurtą. Be minėtų sveikatos problemų,

psichiniai sutrikimai, traumos ir psichikos sveikatos klausimai gali būti iššūkis EKM tėvams. Kai kuriems EKM šeimos nariams, atvykus į naują šalį, gali prireikti papildomų skiepų ir kitų pagrindinių sveikatos priežiūros paslaugų. Visa tai gali paskatinti dažniau apsilankyti pas gydytojus per pirmuosius mėnesius naujoje šalyje.

„Kodėl jie neleidžia savo vaikams važiuoti į mokyklos ekskursiją su kitais vaikais?“

Kultūrinė patirtis daro didelę įtaką tėvų elgesiui. Religinės tradicijos taip pat yra labai svarbios. EKM tėvai dažnai baiminasi, kad jų vaikai gali gauti pernelyg daug naujų dalykų ir įgyti pernelyg daug naujos patirties priimančioje šalyje. Jie nori juos apsaugoti. Dažnai vaikai, grįžę iš mokyklos, užduoda daug įvairių klausimų. Kai kurie EKM tėvai gali ne visada sugebėti ar būti pasirengę į juos atsakyti, todėl jie linkę apriboti vaiko veiklas, kad apsaugotų jį ir patys save. Mokyklos ekskursijos dažnai laikomos veikla, keliančia daug iššūkių EKM tėvams, ypač jei šios kelionės yra su nakvyne kitose vietose.

„Kodėl tėvai neišmoksta mūsų kalbos greičiau?“

Vaikai greitai mokosi naujų kalbų, o suaugusiems reikia daugiau laiko įgyti naujos kalbos įgūdžių. EKM tėvai, priklausomai nuo jų kilmės šalies, gali turėti mažesnę

mokymosi patirtį ir mažiau patirties formaliojo mokymosi aplinkoje. Kai kurie iš jų niekada neturėjo galimybės išmokti naujos kalbos. Todėl jiems reikia daugiau laiko, kad įgytų naujų įgūdžių. Be šių asmeninių aspektų, EKM tėvai, atvykstantys į naują šalį, gali turėti kitus prioritetus (būstas, mokykla vaikams ir t. t.), todėl kalbų mokymasis nukeliamas vėlesniam

laikui. Kitos priežastys gali būti susijusios su galimybe rasti tinkamus kalbos kursus ir jų kainą.

„Kodėl jie neatvyksta, kai pakviečiate?“

Vakarų kultūrose yra įprasta pakviesti naujus kaimynus ir draugus į savo namus. Kitose kultūrose pakvietimai į namus turi kitokią reikšmę. Kai kuriose kultūrose įprasta kviesti draugus į restoraną, siekiant pademonstruoti, kad galite tai padaryti. Tokioje kultūroje kvietimas į namus yra skurdo ženklas. Tokiu atveju yra mandagu nepriimti kvietimo, kad šeimaininkams nebūtų gėda. Tai vienas iš kultūrinių skirtumų, susijusių su pakvietimų tradicija, pavyzdžių. Geriau pakviesti naujus migrantus ir EKM kaimynus, kai yra ypatinga proga, pavyzdžiui, gimtadienis, valstybinė šventė, barbekiu kieme, kai susirenka daugiau žmonių. Be to, naujai atvykę EKM tėvai gali tiesiog jaustis nesaugūs nežinodami, ką atsinešti. Gėlių? O gal tai nemandagu? (Kai kuriose kultūrose gėlės nešamos tik į laidotuves). Yra daug mažų kultūrinių kliūčių, susijusių su asmeniniais pakvietimais. Pakviesti į viešus renginius yra lengviau ir daugiau tikimybės, kad kvietimas bus priimtas.

Ar kada nors jautėtės neužtikrinti dėl to, kad nežinote, kaip elgtis ir ką daryti? Pabandykite prisiminti, kas atsitiko, kaip jautėtės ir kodėl.

[Migrantų integracijos iššūkiai ir galimybės atsižvelgiant į naujausius srautus](#)
[Imigracijos ir kultūros klausimai](#)

Iššūkiai, su kuriais susiduria EKM tėvai

Naujai atvykstantiems EKM tėvams gali kilti daug stresą keliančių iššūkių, net po vienerių ar dvejų priimančioje šalyje gyvenimo metų:

- Registracija ir gyventojų statuso naujojoje šalyje gavimas visiems šeimos nariams.
- Leidimas dirbti.
- Privalomų medicininių tyrimų atlikimas siekiant gauti teisę gyventi, dirbti ir pan.
- Būsto paieška.
- Darbo paieška.
- Finansų valdymas: banko sąskaitos atidarymas, galbūt pinigų pervedimas tarp kilmės šalies ir priimančiosios šalies, asmeniniai finansai, šeimos finansai.
- Draudimas (sveikatos priežiūra, pensijų fondai, atsakomybė, kt.).
- Užsienio šalyje įgyto išsilavinimo pripažinimas.
- Statuso paaiškinimas: prieglobsčio prašytojas, pabėgėlis, darbo migrantas, trečiosios šalies pilietis.
- Automobilio ar kitos transporto priemonės, kurią leidžiama vairuoti, registracija.
- Vaikų registracija į mokyklą.
- Šeimos narių susijungimas.

Tai tik tipiškiausios situacijos, kuriomis EKM tėvams tenka pasirūpinti. Prašymams suteikti prieglobsčio prašytojo / pabėgėlio statusą kai kuriose šalyse gali prireikti labai daug laiko. Tokiose šalyse kaip Vokietija, Austrija, Prancūzija arba Lenkija prašymo nagrinėjimas gali trukti iki dvejų metų ar ilgiau. Šie laukimo mėnesiai įprastai būna labai įtempti.

EKM šeimos visuomet gali būti deportuotos, kol jų statusas nėra aiškus. Be to, prieglobsčio / pabėgėlio statuso prašymai pagal ES teisę yra individualūs. Jie tvarkomi kiekvienam šeimos nariui atskirai. Buvo atvejų, kai kai kurie EKM šeimų nariai buvo priimti nuolat gyventi ES valstybėje narėje, o kitiems nebuvo leista likti ir jie turėjo išvykti arba buvo deportuoti. Teisinio neužtikrintumo situacijos yra daugiausia streso sukeliančios situacijos, su kuriomis tenka susidurti EKM tėvams.

Pagalvokite apie tai:

- Kaip aš jausčiausi, jeigu turėčiau spręsti visus šiuos administracinius klausimus?*
- Ar turiu žinių apie institucijas ar agentūras, į kurias galėčiau kreiptis pagalbos, kai susiduriu su teisiniais iššūkiais ar reikia patarimo?*

Iššūkiai, susiję su kalba ir kultūra

Jau aptarėme, kaip sunku gali būti EKM tėvams lankyti kalbos kursus ir rūpintis savo šeimos poreikiais. Tačiau nemokant kalbos gali kilti sunkumų, apie kuriuos galbūt niekada nepagalvojote:

- *Sunkumai bendrauti su savo vaikais.* Maži vaikai gali greitai išmokti priimančiosios šalies kalbą ir netrukus jiems gali tapti patogiau vartoti ją namuose. Jų bendravimo įgūdžiai tėvų kalba gali silpti. Dėl to, tėvų ir vaikų gilesnis bendravimas gali tapti iššūkiu.
- *Kultūriniai susidūrimai šeimoje* gali kilti, kai vaikai greičiau, anksčiau ir geriau integruojasi į priimančiąją visuomenę nei jų tėvai. Tai susiję su didesne tėvų ir vaikų konfliktų rizika socializacijos klausimais, pvz. priešingos lyties, draugų, draugų iš kitų kultūrų, asmeninės laisvės, išėjimo su draugais, mokymosi rezultatų ir kt. Kiti klausimai, galintys sukelti kultūrinį konfliktą, yra apranga, berniukų ir mergaičių vaidmenys, nėštumo rizika, paklusnumas religinėms normoms, atostogos, gimtosios kalbos praradimas, papildomos kalbos, pomėgiai, sportas ir kt.

- Berniukai dažnai susiduria su dideliais lūkesčiais dėl akademinų pasiekimų, taip pat šeimos kultūros įsisavinimo ir vyrų vaidmens gimtojoje kultūroje. Kaip neseniai rašė Katalikų akademijos Rottenburgo-Štutgarto mokslininkai [savo tyrime](#), dažnai jauniems berniukams kyla grėsmė tapti jaunimo gaujų, antikultūrinių ar net ekstremistinių grupių nariais.

EKM tėvų iššūkis tokiuose šeimų konfliktuose yra ugdyti įgūdžius, kurie labiau priklauso nuo teigiamos įtakos nei visiškos kontrolės. Šiuos įgūdžius galima sustiprinti dalyvaujant kultūrinėje veikloje, kviečiant naujus savo vaikų draugus į svečius arba susitinkant su jais. EKM tėvai dažnai jaučia poreikį kurti naują šeimos vientisumą neprarandant savo kultūros šaknų. Priimančiosios visuomenės tėvai gali palaikyti juos šiame procese.

Iššūkiai, susiję su švietimu

EKM vaikai priimančiosios šalies mokyklose susiduria su skirtingais iššūkiais, palyginti su vietiniais vaikais. Įvairiose Europos šalyse atlikti tyrimai rodo, kad migrantų vaikai apskritai turi žemesnius mokymosi pasiekimus dėl su migracija susijusių problemų, pvz., institucinės diskriminacijos mokyklose, struktūrinės diskriminacijos dėl priimančiosios šalies švietimo sistemos struktūros ir diskriminacijos dėl to, kad nėra galimybės naudotis mokymosi parama.

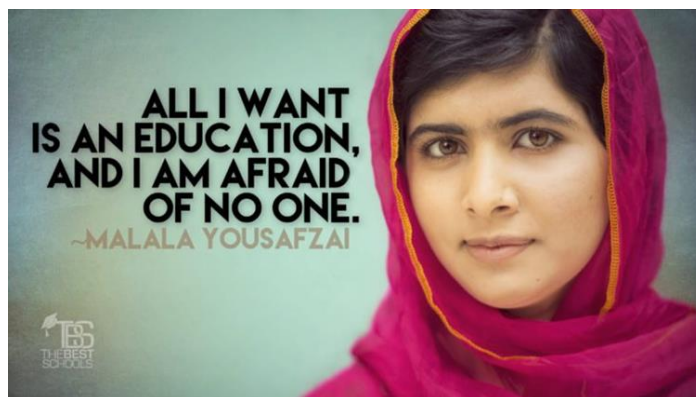
Nepriklausomai nuo EKM vaiko intelektinių gebėjimų, mokymosi motyvacijos ir pasiekto socialinio integravimosi lygio, tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos formos turi didelį poveikį vaiko mokymosi rezultatams, elgesiui ir sveikatai. Dažnai tai atspindi EKM vaiko šeimoje. Kadangi trūksta žinių apie priimančiosios šalies švietimo sistemą, EKM

tėvai negali suteikti savo vaikams reikiamos paramos ir rasti būdų, kaip sustabdyti diskriminaciją.

Tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos formos, kurias EKM vaikai gali patirti priimančiosios šalies švietimo sistemose, yra:

- Nepaisant to, kad mokytojai ir dėstytojai turi žinių apie nediskriminuojantį mokymą, jie nėra pakankamai gerai apmokyti, kad pripažintų sąmoningą ar nesąmoningą šališkumą dėl EKM mokinių etninės kilmės, socialinės padėties, religijos, lyties ar odos spalvos.
- Diskriminacija dėl savo vardo (vardas ir pavardė): Vokietijos Migracijos tyrimų fondo (SVR) atlikti tyrimai rodo, kad studentai, turintys užsienietišką vardą ir pavardę, gauna žemesnius pažymius, palyginti su mokiniais, turinčiais gimtakalbio vardą, net jei egzamino atsakymai identiški.
- Mažesnę dalis EKM vaikų lanko darželius; jie dažniausiai pradeda eiti į mokyklą metais vėliau nei vietiniai vaikai, o jų dalyvavimo aukštajame moksle lygis yra 2/3 mažesnis, palyginti su priimančiosios šalies jaunimu.
- EKM pabėgėlių vaikai, be pirmiau minėtų diskriminacijos formų, švietimo sistemose dažnai susiduria su išankstiniu nusistatymu, susijusiu su islamofobija ir arabofobija. Naujosios nacionalizmo ir populizmo formos Europoje taip pat padidina EKM pabėgėlių vaikų diskriminaciją visuomenėje.

- Dažnai EKM tėvai nėra informuojami apie jų vaidmenį priimančiosios šalies švietimo sistemoje ir nežino, koks yra jų indėlis į vaiko sėkmę.

Savirefleksija apie pagrindinius iššūkius, su kuriais susiduria EKM tėvai

1 iššūkis: švietimas

1. Su kokiais iššūkiais jūs, kaip tėvų visuomenė, buvote susidūrę savo šalies mokyklų sistemoje? Užrašykite juos ir pabandykite prisiminti, kaip juos išsprendėte. Ar buvo lengva? Ar jums reikėjo pagalbos? Kas padėjo? Ar jums reikėjo papildomos informacijos ar žinių, kad rastumėte sprendimą?

Apsvarstę šiuos klausimus, pabandykite įsivaizduoti, ar galėjote taip pat elgtis BE JOKIŲ žinių apie savo šalies mokyklų sistemą, švietimo sistemą ir jos struktūrą. Būtent tokioje padėtyje atsiduria daugelis EKM tėvų.

2. Kiek jums reikėjo žinių apie mokyklą, kitų mokytojų vardų, supratimo apie mokykloje egzistuojančią hierarchiją, kitų tėvų vardus ir pan., kad galiausiai susitartumėte su mokytoju? Kaip ilgai tai truko? Ar viskas vyko susitikimuose žodžiu, ar rašėte laiškus ir t. t.?

Pagalvokite apie EKM tėvus. Ar jie galėtų elgtis taip pat? Kaip galėtumėte jiems padėti tokiose situacijose?

3. Ar kada nors kilo konfliktas ar ginčas su vaiko mokytoju mokykloje? Kodėl taip buvo, ir ką jūs darėte? Ėjote pas mokytoją pasikalbėti? Ar pirmiausia kalbėjote su savo vaiku, o po to su mokytoju? Ar pavyko

išsiaiškinti su mokytoju? Ar aptarėte ginčą su kitais tėvais, partneriu, kitais šeimos nariais ar kitais mokytojais?

2 iššūkis: kultūra

1. Ar jūs ir jūsų vaikas turite labai skirtingus požiūrius į tam tikrus dalykus? Skirtumai gali būti susiję su drabužiais, mada, linksmybėmis, gėrimais, draugais ar net politinėmis idėjomis. Pabandykite prisiminti vieną ar dvi situacijas, kuriose jūs ir jūsų vaikas turėjote labai prieštaringų idėjų. Kaip veikia komunikacija jūsų šeimoje? Ar supratote savo vaiką? Kiek išorinio pasaulio įtaka paveikė jūsų ir jūsų vaiko elgseną ir mąstyseną?
2. Kiek žinių apie visuomenę, madą, muziką, medijas, populiariąją jaunimo kultūrą ir t. t. tėvai privalo turėti, kad suprastų savo vaikus? Ką tai reiškia EKM tėvams, kurie dar nemoka kalbos ir yra iš labai skirtingų kultūrų?

Bendradarbiavimas su EKM tėvais: duoti ir imti

Kalbant apie EKM tėvus ir priimančiosios šalies tėvus, nėra nei „geresnių“, nei „blogesnių“. Kartais gali atrodyti, kad priimančiosios šalies tėvai yra „geresni“, nes žino, kaip elgtis, ko tikimasi jų visuomenėje, kaip veikia švietimo sistema, ir ką jie turi padaryti, kad vaikų mokymosi procesas būtų sėkmingas.

Visi EKM tėvai atvyksta į šalį turėdami tą pačią informaciją, tačiau iš kitokios visuomenės. Jie yra linkę lyginti ir ieškoti bendrų šaknų. Jie taip pat turi suprasti, kodėl dalykai priimančioje šalyje vyksta kitaip. Tai ne visada lengva suprasti ar paaiškinti.

Puikus būdas palengvinti EKM tėvų (ir visos mokyklos bendruomenės) gyvenimą yra padėti jiems suprasti savo vaidmenį jūsų šalies švietimo sistemoje. Galimi klausimai, kuriuos reikia aptarti, yra šie:

- Kokio aktyvumo tikimasi iš tėvų mokyklos gyvenime?
- Kokios yra tėvų teisės mokykloje?
- Kaip tėvų dalyvavimas mokykloje įtakoja jų vaikų mokymosi pažangą ir jų pažymius?
- Kiek artimi tėvų ir mokyklų santykiai priimančioje šalyje?
- Kiek savanoriškos veiklos tikimasi iš tėvų?
- Kur yra tėvų dalyvavimo, vaidmenų ir pareigų ribos?
- Kaip tėvai veikia kartu? Kokią paramą jie gauna?

Pagalvokite:

- Kokias galimybes galėtumėte sukurti, kad pralaužtumėte ledus su EKM tėvais ir įtrauktumėte juos į tokį pokalbį?
- Kokios pagalbos norėtumėte, jei gyventumėte kitoje šalyje?

Kita vertus, EKM tėvai turi privalumų, kurie gali jus labai praturtinti:

- Jie žino kitas kultūras, normas ir socialines sistemas.

- Jie kalba bent viena užsienio kalba, kartais ir daug daugiau.
- Jie yra stiprūs ir atsparūs, nes sugebėjo migruoti arba išgyventi kaip pabėgėliai.
- Jie žino kultūrinius skirtumus ir dažnai turi metodų ir priemonių, kaip elgtis.
- Jie turi tarptautinių ryšių, kurie gali padėti jų vaikams vėlesniame gyvenimo etape (tarptautinės karjeros galimybės).
- Jie gali būti kultūrų tarpininkai.
- Jie atsineša daugybę kitokių tradicijų, nuo muzikos iki maisto gaminimo, nuo literatūros iki dailės, ir gali šias sritis susieti su priimančiosios visuomenės.

Pagalvokite: kaip galėtumėte pasinaudoti šiais EKM tėvų įgūdžiais? Kuris iš jų yra įdomesnis? Ką galėtumėte padaryti kurdami mainų galimybes?

EKM tėvų NEGALIMA apibrėžti pagal trūkumus (priimančiosios šalies kalbos įgūdžių stoka, darbo neturėjimas ir kt.). Jie turi būti vertinami su visu savo potencialu, paslėptais įgūdžiais ir kompetencijomis, žiniomis ir gyvenimo patirtimi. Tai gali būti naudinga jų vaikams, o taip pat tėvams ir vaikams iš priimančiosios visuomenės.

Bendri EKM tėvų ir priimančiosios visuomenės tėvų tikslai

Visi tėvai turi vieną bendrą tikslą, t. y. kad vaikai lankytų mokyklą. Šis bendras interesas yra geras atspirties taškas priimančiųjų šalių tėvams dirbti su EKM tėvais.

Iššūkiai, su kuriais vaikai susiduria mokykloje, yra susiję ne tik su etnine kilme, bet dažnai su kitais vaiko asmeninio, intelektualinio ir kognityvinio vystymosi aspektais. Žinoma, kiekvienas vaikas ir kiekvieni tėvai žiūrės į iššūkį mokykloje kaip į asmeninę patirtį, tačiau labai dažnai vaikai klasėje ar grupėje susiduria su tais pačiais iššūkiais. Bendri atsakymai, bendra VISŲ tėvų parama padeda vaikams labiau ir suteikia galimybę tapatintis su bendraamžiais ir tapti to paties socialinio tinklo dalimi.

Kalbant apie mokytojų ir tėvų santykius, mokytojams visada lengviau, jei tėvai kalbėtų „vienu balsu“. Daugelis iššūkių yra vienodi visiems vaikams, o grupiniai sprendimai yra paprasčiau įgyvendinami, vaikams lengviau jais sekti.

Jūsų bendras tikslas: jūsų vaikų sėkmė!

Skirkite šiek tiek laiko ir pagalvokite apie kitus bendrus tikslus, kuriais dalijatės su kitais tėvais. Užrašykite juos. Patikrinkite, ar šiems tikslams pritaria kiti jūsų pažįstami tėvai, ir ar šie tikslai yra žinomi mokytojams.

Darbas tėvų tarybose

Tėvų tarybos turi įtraukti tėvus iš visų grupių, migrantus ir vietinius. Nors tai skamba keistai, tačiau įvairovė galiausiai suvienys tėvus siekti bendrų tikslų ir sustiprins juos. Skirtingi požiūriai gali atverti naujas perspektyvas problemų sprendimams ir iniciatyvoms. Tėvų tarybos yra demokratinės institucijos, todėl visos nuomonės turi būti išklausytos, gerbiamos, ir į jas atsižvelgiama.

Įvairi tėvų taryba yra svarbus mokyklos elementas. Ji yra lygi su mokytojais. Tėvų taryba gali nustatyti bendruosius tikslus, kurių įgyvendinimas bus naudingas vaikų ugdymui.

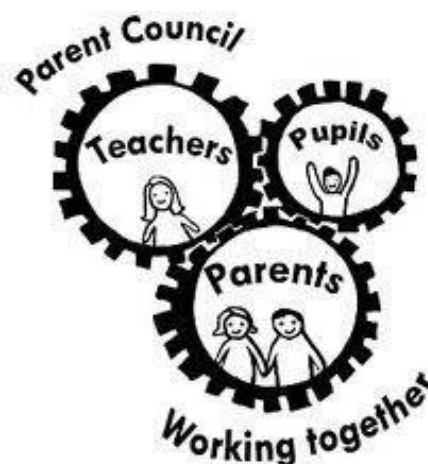
Tokie bendri, visų interesus atitinkantys tikslai galėtų būti ([LAUSD-PCSB](#)):

- Geras / geresnis lankomumas;
- Geresni pažymiai, testų rezultatai;
- Mažesni nušalinimo nuo pamokų ar mokyklos nelankymo rodikliai;
- Didesnė mokinio motyvacija ir pasitikėjimas savimi;
- Mažesnis alkoholio ir narkotikų vartojimas;
- Mažiau smurto atvejų mokykloje.

LAUSD-PCSB organizacijos atstovų teigimu, gera partnerystė tarp skirtingų kultūrų tėvų užtikrins:

- Geresnę paramą šeimai;
- Geresnę mokytojo moralę;
- Geresnius mokinių pasiekimus;
- Geresnę mokyklos reputaciją bendruomenėje.

Skirkite laiko pamąstyti apie šiuos dalykus:

Ar esate tėvų tarybos narys? Kas yra kiti nariai? Ar EKM tėvai yra taryboje? Jei ne, kodėl? Ar tai gali būti susiję su informacijos ir žinių trūkumu?

Jei esate tėvų tarybos narys, pakvieskite EKM tėvus dalyvauti susitikime. Paaiškinkite jiems, kodėl šios tarybos yra svarbios jūsų šalies mokyklose. Informuokite, kad bus atsižvelgiama į jų poreikius ir požiūrį.

4 temos kartojimas

Iššūkiai, su kuriais susiduria EKM tėvai...

✓ Dideli iššūkiai	✗ Mažesni iššūkiai
Rasti tinkamą būstą	Gauti pagalbą iš miesto tarybos ir vyriausybės
Rasti darbą	Gauti nemokamus kalbos ir integracijos kursus
Išmokti kalbą	Rasti mokyklą vaikams
Suprasti, kaip veikia priimančiosios šalies visuomenė	Tapti klubo ar kultūrinės organizacijos nariu (bendraamžių arba ne)
Suprasti mokyklos ir švietimo sistemos sudėtingumą priimančioje šalyje	Pasirūpinti draudimu, sveikatos kortele, banko sąskaita ir pan.
Kultūrų susidūrimas šeimoje	Kultūrinė izoliacija
Vaikų ir tėvų kartų skirtumai	Galimybė naudotis savo teisėmis ir teismų sistema
Konfliktai, susiję su lyčių vaidmenimis	Užsidirbti pinigų
Šeimos susijungimas	
Pritaikyti „svajonę“, susijusią su priimančia šalimi, naujoje realybėje	

5 TEMA: MOKYMASIS APIE KITAS ŠVIETIMO SISTEMAS

Ko išmoksiu?

Žinios apie kitų šalių švietimo sistemas, modelius ir vertybes.

Idėjos, kaip padėti EKM tėvams susiorientuoti jūsų šalies švietimo sistemoje.

Švietimo poveikis EKM integracijai.

Kodėl tai svarbu?

Suprasdami pagrindinius skirtumus tarp savo šalies švietimo sistemos ir kitų švietimo sistemų visame pasaulyje, galėsite geriau suprasti sunkumus, su kuriais migrantų tėvai susiduria siekdami palaikyti savo vaikus jūsų šalies mokyklų sistemoje. Jūsų bendradarbiavimas su migrantais tėvais sukurs geresnę visų vaikų, įskaitant ir jūsų, mokymosi patirtį.

Vertybės įvairiose švietimo sistemose

Ar žinote šalį, kurioje...

1. Mokiniai turi patys valyti mokyklos patalpas?
2. Spaudimas ir didelė konkurencija lemia aukštą paauglių savižudybių skaičių?
3. Mokytojai patys gali nuspręsti dėl mokymo metodų, vadovėlių ir medžiagos?
4. Mažiau nei 20 % moterų yra raštingos?³

Net jei jūs nežinojote atsakymų į visus šiuos klausimus, tikriausiai pastebėjote, kad aprašytos situacijos labai ryškiai atspindi įvairias su švietimu susijusias vertybes. Švietimas dažnai laikomas procesu, kuris padeda asmenims įgyti žinių ir įgūdžių per turinį, kurį jie turi išmokti. Tačiau švietimas taip pat ugdo vertybes. Jos gali būti labai įvairios, pvz., socialinės, politinės, kultūrinės ar net religinės vertybės. Dažnai švietimo sistemos yra šalies kultūros ir politinio paveldo dalis, ir yra ilgai kuriamos.

Japonai mokiniai valo klasę.

Kai kuriose šalyse švietimo sistemos yra centralizuotos. Visiškai centralizuota sistema reiškia, kad, pavyzdžiui, centrinė švietimo ministerija kuria mokymo programą. Visi mokytojai privalo griežtai jos

³ 1. Japonija; 2. Pietų Korėja; 3. Suomija; 4. Pietų Sudanas (16 %) ir Afganistanas (17 %).

laikytis. Tai reiškia, kad visose šalies mokyklose tą pačią dieną gali būti dėstoma ta pati tema. Kitos šalys gali turėti labiau decentralizuotas sistemas. Šiose sistemose federalinė ministerija sukuria mokymosi programą ir numato mokymosi tikslus, tačiau kiekvienas mokytojas turi laisvę pasirinkti, kaip šiuos tikslus pasiekti.

Labai trumpai skirtingų šalių švietimo sistemas galima būtų apibūdinti taip:

Centralizuota ⇔ Decentralizuota

Kolektyvinė ⇔ Individualistinė

Mokiniai ir mokytojai turi mažai autonomijos ⇔ Mokiniai ir mokytojai turi daug autonomijos

Mokymasis atmintai, kolektyvinės žinios ⇔ Kritinis mąstymas, individualūs įgūdžiai

Maža pilietinė atsakomybė ⇔ Didelė pilietinė atsakomybė

Mažas tėvų ir visuomenės įsitraukimas ⇔ Didelis tėvų ir visuomenės įsitraukimas

Vienos lyties klasės ⇔ Mišrios klasės (berniukai ir mergaitės kartu)

Švietimo sistemos tradicija taip pat turi įtakos tėvų vaidmeniui sistemoje. Centralizuotoje kolektyvinėje sistemoje mokyklos suteikia dalį vaiko socialinio išsilavinimo. Tėvai priima šį mokyklos ir mokytojų vaidmenį ir nesikiša. Mokyklos ir mokytojai yra gerbiami kaip švietimo specialistai, kurie žino, kas geriausia vaikui. Decentralizuotose ir individualistinėse sistemose mokyklos tikisi, kad tėvai labai aktyviai dalyvaus vaikų ugdymo procese. Tėvams leidžiama aktyviai dalyvauti mokykloje. Tėvai ir mokytojai ugdo vaikus kartu.

EKM tėvams, atvykusiems iš šalių, kuriose yra labiau centralizuotos ir kolektyvinės švietimo sistemos, gali būti sunku suprasti, kad jie turi priimti naują vaidmenį priimančiosios šalies mokykloje. Kai kurie EKM tėvai nesikreips į mokytoją ir nelankys tėvų susirinkimų, nes jie tiesiog norės būti mandagūs ir netrukdyti mokytojo darbui.

Skirtingų švietimo sistemų vertybės

Pamąstykite apie šiuos klausimus:

- Ar švietimo sistema, kurioje mokėtės, buvo daugiau centralizuota ar decentralizuota?
- Ar turėjote daug laisvės mokykloje, ar privalėjote sekti griežta mokymo programa?
- Ar berniukai ir mergaitės buvo vienoje klasėje?
- Ar buvo mokoma religinių dalykų?
- Kokios vertybės buvo ugdomos jūsų mokykloje?
- Kokias vertybes mokytojai turėtų padėti ugdytis mokiniams?
- Ar moralinės vertybės turėtų būti atskira programos tema?
- Koks vaidmuo tenka mokytojams jūsų šalies švietimo sistemoje?
- Kokį vaidmenį vaidina tėvai jūsų šalies švietimo sistemoje?

Atvejo analizė: Saunalahti mokykla Suomijoje

2012 m. Espo mieste, netoli Helsinkio, Suomijoje, duris atvėrė nauja mokykla – Saunalahti mokykla. Joje ikimokyklinio ir pagrindinio ugdymo mokiniai naudojami šiuolaikiniais įrenginiais, kurių nėra niekur kitur. Mokyklos pastatą suprojektavo apdovanojimų pelnusi architektų kompanija, ir jis tapo visos bendruomenės namais. Mokyklos biblioteka yra atvira visuomenei vakare, o bendradarbiavimas tarp mokyklos, darželio ir jaunimo centro nuolat auga. Pastatas naudojamas beveik visą dieną.

Pažvelkite į šias nuotraukas ir pamąstykite apie toliau pateiktus klausimus:

Klasė

Biblioteka

Bendra erdvė

O dabar pagalvokite:

- Kokias vertybes apie mokymąsi perteikia šios mokyklos aplinka?
- Kokias mokyklos ir bendruomenės bendradarbiavimo vertybes atspindi šios mokyklos pastatas?
- Kokias kitas Suomijos visuomenės vertybes pastebėjote nuotraukose?
- Palyginkite savo šalies mokyklų ir Saunalahti mokyklos švietimo nuostatus ir pagrindines vertybes.
- Ar norėtumėte, kad jūsų vaikai lankytų tokią mokyklą?

Dabar pažiūrėkite į mokyklą Afrikoje:

Kaip manote, ar tėvai ir vaikai lengvai galėtų pereiti iš vienos švietimo sistemos į kitą?

Tėvų dalyvavimas mokyklų sistemoje

Paprastai daugumoje šalių už švietimo sistemos įstatymus ir taisykles atsakinga vyriausybė arba švietimo ministerija. Šie įstatymai ir nuostatos gali apibrėžti ir tėvų vaidmenį mokyklų sistemoje. Teisinė sistema turi gerbti vaikų, žmogaus ir tėvų teises.

Lietuvoje tėvai naudojami savo teisėmis, viena vertus, individualiai, tačiau, kita vertus, ir kolektyviai, kartu su tėvų grupėmis ir jų atstovais konsultaciniuose ir sprendimus priimančiuose organuose.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme teigiama, kad mokyklos bendruomenės nariai gali dalyvauti švietimo valdyme, burtis į įvairių grupių (mokinių, studentų, mokytojų, tėvų (globėjų, rūpintojų), mokyklų, švietimo valdymo lygių vadovų) interesų asociacijas, organizacijas,

sąjungas, vykdančias jų narių nustatytus švietimo, kultūros, mokslinio tyrimo plėtotės uždavinius ir funkcijas, numatytas jų veiklos įstatuose.

Mokyklos bendruomenės darbą reglamentuoja kiekvienoje švietimo įstaigoje parengtos vidaus darbo tvarkos taisyklės, kur numatyti bendrieji darbo santykių principai ir elgesio normos tarp mokyklų vadovų, mokytojų, mokyklos personalo, mokinių ir jų tėvų (globėjų).

Paprastai tėvai turi galimybę pareikšti savo nuomonę dviem lygmenimis: žemesnis lygis yra individuali klasė (klasės tėvų susirinkimuose), o aukštesnis lygmuo yra visa mokykla (tėvų komitetas arba mokyklos taryba).

Daugelyje Europos šalių tėvų tarybos veikia vietos, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis. Tokios tėvų teisės atstovaujančios institucijos

yra Austrijoje, Belgijoje, Airijoje, Italijoje, Lenkijoje, Ispanijoje, Švedijoje, Jungtinėje Karalystėje ir daugelyje kitų.

Suteikite EKM tėvams trumpą savo šalies švietimo sistemos apžvalgą!

Pabandykite paaiškinti naujai atvykusiems migrantams tėvams savo šalies švietimo sistemos ypatybes. Kalbėkite kuo paprasčiau. Po to, norėdami įgyti tam tikrą supratimą apie jų patirtį, palyginkite šiuos aspektus su jų šalies sistema.

Jūsų šalis	Jų šalis
Švietimas yra valstybės atsakomybė.	
Švietimo ir mokslo ministerija koordinuoja švietimo praktiką nacionaliniu lygmeniu.	
Mokyklos lankymas yra privalomas nuo 6 (ar 7) iki 16 metų amžiaus.	
Žemesniajame viduriniame ugdyme mokiniai skirstomi į dvi kryptis: (1) progimnazija ir (2) pagrindinė mokykla. Būdami 10 metų amžiaus vaikai turi pasirinkti mokyklos tipą.	
Vertinimo skalė yra nuo 1 (blogiausias pažymys) iki 10, o 4 yra mažiausias teigiamas balas.	

Dėl prastų kelių mokomųjų dalykų pažymių mokiniui gali tekti kartoti visą vienerių mokslo metų kursą.	
Mokiniai ir jų tėvai gali pasirinkti, kurią mokyklą nori lankyti, jei jų pažymiai yra pakankamai geri.	
<i>Specialiosios mokyklos</i> yra mokyklos, skirtos mokiniams, turintiems vidutinio sunkumo ar sunkių mokymosi sutrikimų, akliems ar kurtiesiems mokiniams arba asmenims su fizine negalia.	
Dauguma mokyklų yra valstybinės, tačiau privačios arba bažnyčios mokyklos gauna dalinį viešąjį finansavimą.	
Profesinis mokymas yra gerai išplėtotas vidurinio ugdymo lygmenyje.	
Yra <i>internatinės mokyklos</i> , tačiau jos retesnės nei daugelyje kitų šalių.	

Kliūtys, su kuriomis gali susidurti EKM tėvai ir jų vaikai

EKM tėvai ir jų vaikai gali susidurti su tam tikromis kliūtimis švietime, su kuriomis paprastai nesusiduria vietiniai tėvai. Tos kliūtys yra:

- Su *tėvų atsakomybe* susijusios kliūtys: švietimo sistemos, kaip antai Vokietijos švietimo sistema, daro prielaidą, kad tėvai galės prisiimti didelę atsakomybę už vaikų mokymosi už klasės ribų palaikymą. EKM tėvams, ypač tiems, kurių darbo valandos nėra reguliarios, mažesni atlyginimai ir menkas išsilavinimas, gali būti sunku patenkinti šį poreikį. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų tvarkaraščiai gali būti nesuderinami su jų darbo valandomis, jie gali nežinoti apie švietimo paslaugų prieinamumą ir (arba) naudą, ypač jei tokios paslaugos yra mažiau paplitusios jų kilmės šalyje arba nėra informacijos jų gimtąja kalba.
- Su *gyvenamąja vieta ir socialiniu statusu* susijusios kliūtys: kai kuriose šalyse tai, kad norint užregistruoti vaiką į mokyklą reikalingi tam tikri dokumentai (pvz., statuso ar gyvenamosios vietos įrodymas), gali visiškai atimti galimybę mokytis vaikui, neturinčiam teisinio statuso. Kita kliūtis gali būti amžius. Daug prieglobsčio prašytojų atvyksta į priimančiąją šalį būdami paaugliai ir gali nedalyvauti švietimo sistemoje.
- Su *mokyklos pasirinkimu* susijusios kliūtys: EKM tėvai, kurie nėra susipažinę su nacionaline švietimo sistema, gali atsidurti nepalankioje padėtyje, kai reikia priimti gerai informuotus sprendimus dėl savo vaikų ugdymo.

Nepaisant šių kliūčių, reikėtų pabrėžti, kad mokyklos gali būti sėkmingo integracijos proceso stiprintuvai ir net varikliai. Socialiniai renginiai, tėvų

švietimas ir paslaugos įvairaus amžiaus žmonėms gali kurti ryšius tarp skirtingų šeimų.

Manoma, kad tėvų įsitraukimas į vaikų švietimą yra stiprus veiksnys, galintis padėti jų sėkmei. Nors EKM tėvai turi skirtingus tėvystės stilius ir švietimo prioritetus, ribotas dalyvavimas dažnai yra kultūros, kalbos ir žinių apie sistemą stokos rezultatas. Mokyklos gali padėti įveikti šias kliūtis, pateikdamos informaciją per vertėjus (raštu arba žodžiu), siūlydamos EKM tėvams kalbos ar raštingumo kursus arba suteikdamos daugiau neformalių galimybių EKM tėvams kurti tinklus tarpusavyje ir su tėvais iš priimančiosios visuomenės. Šios iniciatyvos gali suteikti pedagogams galimybę skatinti tėvų dalyvavimą vaikų ugdyme.

Pamąstymas apie sąsajas tarp švietimo ir EKM integracijos

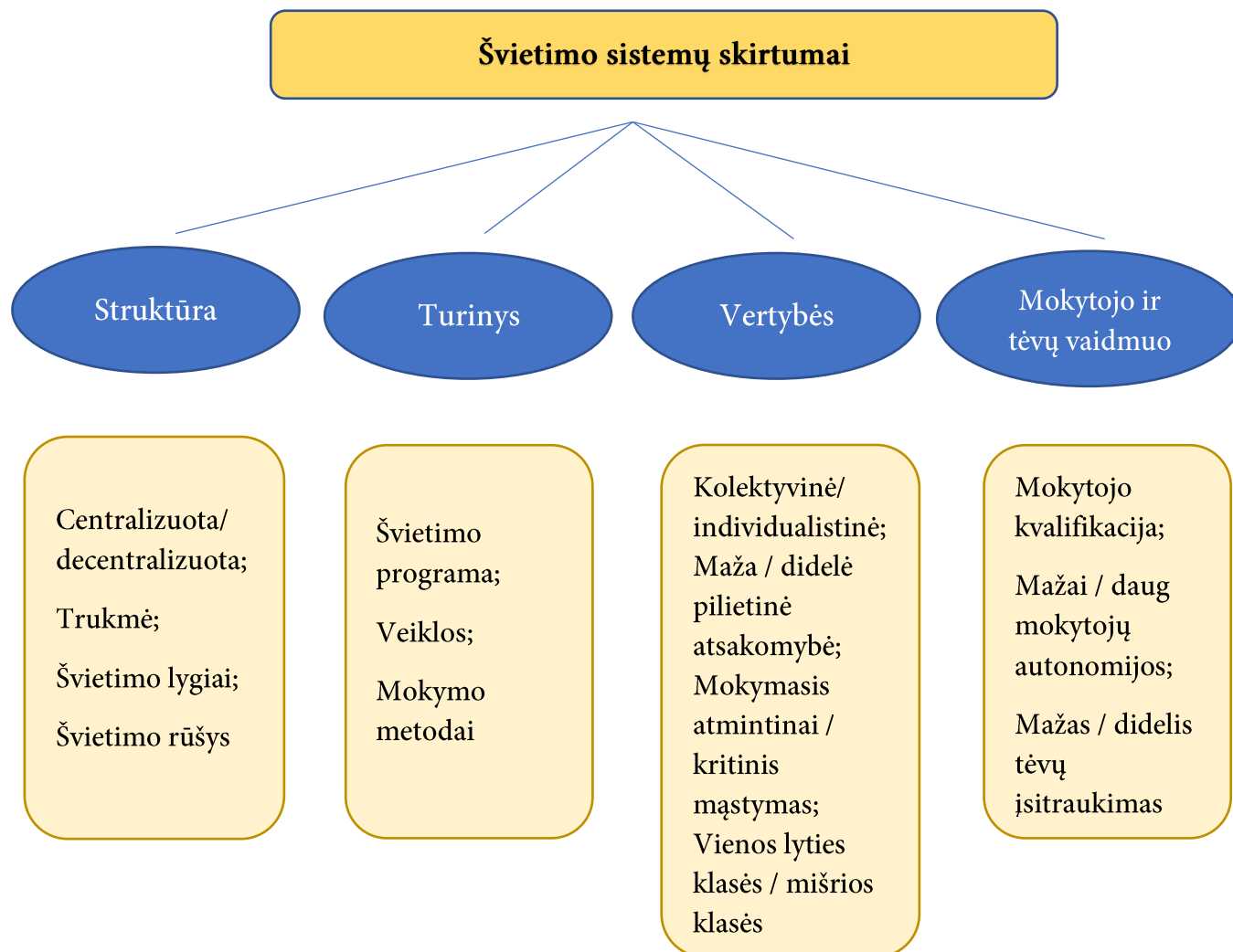
Pamąstykite apie tai:

- Su kokia kliūtimi ar iššūkiu, su kuriuo jūsų šalies švietimo sistemoje susiduria EKM tėvai, jums sunkiausia susidoroti?
- Ar manote, kad jūsų šalies mokyklų sistema per daug iš tėvų tikisi ar kad tėvai turėtų labiau pasistengti?
- Kokią įtaką tėvų bendradarbiavimui su mokykla gali padaryti tai, kad jie turi visiškai kitokius lūkesčius ir požiūrį į mokymąsi dėl patirties savo gimtojoje šalyje?

Dabar pabandykite aptarti šiuos klausimus su EKM tėvais. Ar jūsų atsakymai panašūs?

5 temos kartojimas

6 TEMA: MOKYKLŲ VEIKLOS, SKIRTOS TARPKULTŪRINIAM UGDYMIUI, RĖMIMAS

Ko išmoksiu?

- Kaip švietimo sistema skatina tarpkultūriškumą?
- Kaip geriau bendradarbiauti su vaiko mokykla, siekiant skatinti tarpkultūriškumą?
- Kaip atpažinti poreikį geriau suprasti tarpkultūriškumą mokykloje

Kodėl tai svarbu?

Europos šalių švietimo sistemos priėmė tarpkultūrinio švietimo programas. Tai reiškia, kad mokyklos sistema, veikla ir mokymo programa yra organizuojamos taip, kad būtų skatinamas tarpkultūrinis supratimas. Įvairovė priimama ir vertinama.

Kaip tėvai, jūs galite daug nuveikti bendradarbiaudami su savo vaiko mokykla, siekdami ugdyti tarpkultūrinius įgūdžius. Geriau suprasdami tam tikros mokyklos veiklos tikslą, galėsite labiau įsitraukti į bendravimą su savo vaikais, mokyklos darbuotojais ir kitais tėvais. Jūsų aktyvus dalyvavimas gali suteikti didelį džiaugsmą visai mokyklos bendruomenei.

Pagrindiniai tarpkultūrinio švietimo aspektai Lietuvoje

Lietuvos piliečių ir užsieniečių, atvykusių ar grįžusių gyventi į Lietuvą, vaikai, baigę užsienio šalies pradinio, pagrindinio ugdymo dalį, priimami mokytis bendra tvarka taip pat kaip ir visi Lietuvos gyventojai, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintu Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo lavinimo programas tvarkos aprašu 2005 m. balandžio 5 d., Nr. ISAK-556.

Taip pat yra kompensacinių švietimo programų, kurios vyksta atskirai nuo standartinės mokymo programos, ir kurias vykdo specializuoti mokytojai, siekdami kompensuoti mokinių kalbos, kultūros ir gebėjimų skirtumus.

Kadangi imigracija Lietuvoje yra palyginti naujas reiškinys, valdžios institucijos vargsta bandydamos suvaldyti šią migracijos įvairovę ir žvelgia į įvairius Europoje taikomus metodus. Politikos formuotojai žino apie senesnėse Europos valstybėse veikiančius integracijos modelius ir stengiasi pritaikyti geriausius pavydžius. Tačiau pagal Migrantų integracijos politikos indeksą (MIPEX 2015), analizuojantį užsienio vaikų švietimo galimybes, teigiama, kad Lietuvos mokyklos yra prastai pasirengusios priimti imigrantų vaikus ir neturi tinkamos infrastruktūros. Tyrimo autoriai daro išvadą, kad be konkrečios tikslinės integracijos politikos, kuri būtų taikoma visiems imigrantų vaikams skirtinguose mokymosi lygiuose, potencialūs besimokantieji negali tinkamai pasinaudoti privalomojo mokymosi teikiamomis galimybėmis. Tyrime taip pat pabrėžiama, kad dėl didėjančios imigracijos svarbu mokyti apie kultūrinę įvairovę.

[UNESCO tarpkultūrinio švietimo gairės](#)

Mokyklos veiklos, skatinančios tarpkultūriškumą

Vadovaujantis nuostata, kad tarpkultūrinis mokymasis negali būti atskirtas nuo kitos mokymo programos ar mokyklos gyvenimo, tarpkultūrinė pradinį mokyklų mokymo programa turėtų būti pagrįsta socialiniu mokymusi – mokytis gyventi kartu (Delors, 1996).

Tai būtų:

- Skatinti mokinių susidomėjimą kitų žmonių gyvenimu, remiantis bendra patirtimi, sąveika, abipusiškumu ir skirtingų kultūrinių grupių pagarba.
- Padėti mokiniams nevengti prieštaravimų ar konfliktų, pripažįstant, kad darbas su kultūrine įvairove gali būti „sudėtingas ir keliantis iššūkių“, bet „įdomus ir žavingas“ (Byram, 2006: 5).

Padėti mokiniams tobulinti įgūdžius, žinias ir gebėjimus, kad jie galėtų susipažinti su žmonėmis, kuriuos laiko kitokiais nei jie patys, mokytis kartu gyventi kultūriškai įvairiame ir tarpusavyje susijusiame pasaulyje.

Išorinių žmonių iš skirtingų kultūrų įtraukimas į pradinį klasių mokinių veiklą iš tikrųjų padeda sumažinti stereotipus ir išankstinius nusistatymus bei suteikia kultūrinių žinių (Christou ir Puigvert, 2011).

Vaidmenų žaidimai ir simuliacijos: tai padeda mokiniams patirti, ką reiškia būti kitokiu, kritikuojamu, marginalizuojamu ar atskirtu.

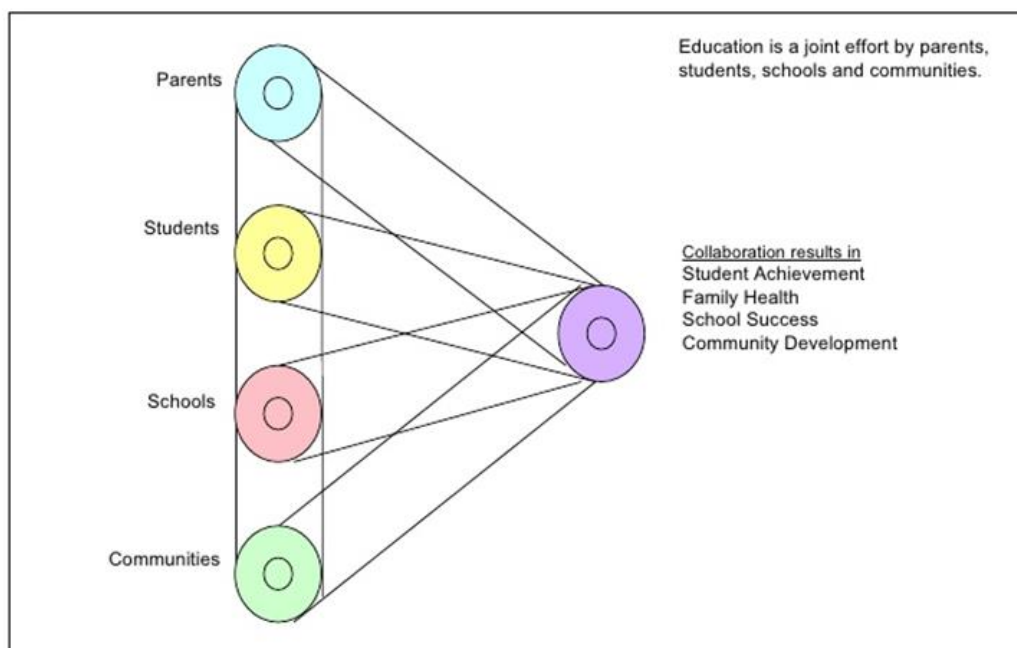

Tekstų, filmų ir spektaklių analizė: priklausomai nuo pasirinkto teksto, filmo ar spektaklio ir to, kaip mokytojas suformuluoja užduotį, šios rūšies veikla gali būti naudojama suteikiant žinių ir ugdant supratimą apie bet kurios etninės kilmės žmones, skatinant kritinį mąstymą ir didinant atvirumą, empatiją, pagarbą, žmogaus teisių vertinimą ir kultūrų įvairovę.

Tėvų bendradarbiavimas su mokyklos darbuotojais ir kitais tėvais

Svarbu, kad visi mokyklos bendruomenės nariai, t. y. vaikai, tėvai, mokytojai, pagalbinis personalas ir vadovybė, būtų įtraukti į tokios mokyklos kūrimo procesą, kuri vertina kultūrų įvairovę ir atsakingai plėtoja įtraukiančią ir tarpkultūrinę aplinką mokykloje.

Pasak Australijos vyriausybės, yra **keletas svarbių veiksnių**, skatinančių veiksmingą šeimos ir mokyklos partnerystę:

- Komunikacija, kurią sudaro: aiškumas, sąžiningumas ir aktyvus klausymas.
- Įsipareigojimas: lankstumas, vaiko ir šeimos palaikymas, prieinamumas, empatija.
- Lygiaverčiai šeimos ir mokyklos santykiai: noras ieškoti galimybių ir gerbti kitus; skatinti teigiamus veiksmus, norėti mokytis ir patenkinti individualius poreikius.
- Pasitikėjimas ir pagarba, kuri apima: diskretišką, nesmerkiantį, vaiką vertinantį požiūrį.

Mokyklos taip pat turi vaidmenį kuriant santykius su tėvais, kad jie įsitrauktų į mokyklos gyvenimą ir vaikų mokymąsi bei vystymąsi. Pasakyti tėvams, kad jie yra laukiami mokykloje, pasveikinti juos atvykus ir naudoti ženklus jų gimtąja kalba – tai yra tik keli būdai, kaip pranešti tėvams, kad jie yra vertinami mokyklos bendruomenės nariai.

Šeimos išteklių centras, kuris bus aptartas kitame skyriuje, yra dar vienas būdas parodyti, kad šeimos yra laukiamos mokykloje. Tėvai ir kiti šeimos nariai labiau pasitiki tuo, kad mokykla vertina jų dalyvavimą, kai mato žmones, kurie dalijasi jų kultūra ir kalba.

- *Apibūdinkite visus jūsų vaiko iššūkius mokykloje.*
- *Kaip tėvai ir bendruomenės nariai dalyvauja mokyklos veikloje?*
- *Kaip mokykla gali skatinti tėvų įsitraukimą į veiklą, kuri orientuota į mokinių mokymąsi?*
- *Ar mokykla švenčia mokyklos bendruomenei svarbius įvykius, pvz., kultūrines dienas?*

Ką jums reiškia tėvų įsitraukimas?

Ką norėtumėte būti žinoję apie savo vaikų švietimą?

Kokiomis idėjomis galėtumėte pasidalinti su kitais tėvais?

Tėvų įsitraukimas yra svarbus!

[Mokyklų ir šeimų bendradarbiavimo stiprinimas](#)

[ŠEIMA–MOKYKLA PARTNERYSTĖS SISTEMA: mokyklų ir šeimų vadovas](#)

[Darbas su kultūriškai įvairiomis šeimomis](#)

Tėvų vaidmuo pripažįstant geresnio tarpkultūrinio supratimo poreikį mokykloje

Pagalvokite apie tokius scenarijus:

- Jūsų sūnus susimušė su migrantu klasės draugu. Jis grįžta namo nuliūdęs ir pasako menkinančių komentarų apie jo etninę kilmę.
- Jūsų dukra nesupranta, kodėl klasės draugė, priklausanti kitai religijai, nešvenčia savo gimtadienio.

Ką darysite, kad padėtumėte savo vaikams ugdytis atvirą, tolerantišką ir pagarbų požiūrį? Kaip aptarsite savo vertybes, nemenkindami kitų?

Tokie incidentai šiandieninėse mokyklose yra labai paplitę. Kartais mokytojai imasi tam tikrų veiksmų, kad išspręstų tokius klausimus. Bet kas būtų, jei jie to nedarytų?

Būkite budrūs ir greitai pastebėkite, kad jūsų vaikui ir jo klasės draugams reikia geresnio tarpkultūrinio supratimo. Būkite atidūs jo jausmams apie mokyklą – ar jis nori eiti į mokyklą, ar jaučiasi gerai su savo klasės draugais. Aptarkite viską, kas jam rūpi apie įvairovę. Imkitės iniciatyvos padėti savo vaikui plėtoti įgūdžius, elgesį ir požiūrį, kurie leidžia vertinti ir gerbti kitus iš įvairių bendruomenių ir kultūrų. Padėkite jam vertinti savo ir kitų kultūras bei sužinoti apie panašius ir skirtingus bendravimo būdus.

Tėvai gali padėti savo vaikui ugdytis tarpkultūrinį supratimą:

- Suprasdami savo kultūrinių vertybių, požiūrių ir įsitikinimų įtaką;
- Rodydami susidomėjimą ir mokydami apie kitas kultūras;
- Teigiamai bendraudami su žmonėmis iš įvairių kultūrų;
- Kalbėdami apie tai, kaip įvairių kultūrų žmonės pateikiami žiniasklaidoje.

Abipusis supratimas ir įvairių kultūrų priėmimas yra būtina sėkmingo tėvų dalyvavimo mokykloje sąlyga. Jūsų dėmesys vaiko poreikiams šioje srityje gali būti labai svarbus ne tik asmeniniam jo tobulėjimui, bet ir gali padėti jam labiau mėgautis mokykla. Jūs netgi galite pasikalbėti su mokytojais apie poreikius, kuriuos pastebėjote, ir keistis idėjomis, kaip šie poreikiai galėtų būti patenkinti per veiklas mokykloje.

Tėvų organizacijų galimybė skatinti tarpkultūrinį ugdymą mokykloje

Mokyklos skatina tėvus įvairiais būdais įsitraukti į vaikų ugdymą – nuo dalyvavimo labdaringoje veikloje iki tėvų ir piliečių asociacijų, mokyklų tarybų, įsitraukimo į veiklas klasėse.

Kai kurie tėvų organizacijų gerosios praktikos pavyzdžiai yra:

- kursai ir užsiėmimai tėvams • tėvystės kursai • tėvų dalyvavimas mokykloje, įskaitant raštingumo ir skaičiavimo veiklą • tėvai, švenčiantys įvairovę • tėvų bendra veikla ir parama vienas kitam, įskaitant vertimą žodžiu ar raštu • besimokančios mokyklos etoso kūrimas, nuolat peržiūrint mokyklos–bendruomenės programas • tarpkultūrinės dienos / savaitės / renginiai • kalbos pamokos tėvams • politikos formavimas – tėvai, mokytojai, mokiniai, bendruomenė • naujienlaiškiai įvairiomis kalbomis • lankomumo skatinimas.

Veiksmai, skatinantys įsitraukimą:

- Sukurkite mokykloje daugiakultūrį pasveikinimo komitetą, kurį sudarytų tėvai, darbuotojai ir bendruomenės nariai.
- Parenkite medžiagą apie švietimo sistemą, mokyklos erdvę, mokymo(si) išteklius ir tėvų dalyvavimo ar klausimų uždavimo galimybę mokykloje.
- Organizuokite neformalius pramoginius, laisvalaikio ir kultūros renginius, kuriuose galite pagerinti santykius su tėvais ir mokytojais.

[Galvojant apie kultūrinę įvairovę](#)
[Kuriant ryšius bendruomenėje](#)
[Tarpkultūrinis reagavimas](#)

Tėvų ir mokyklų komunikacijos sukūrimas

Perskaitykite šią patirtį:

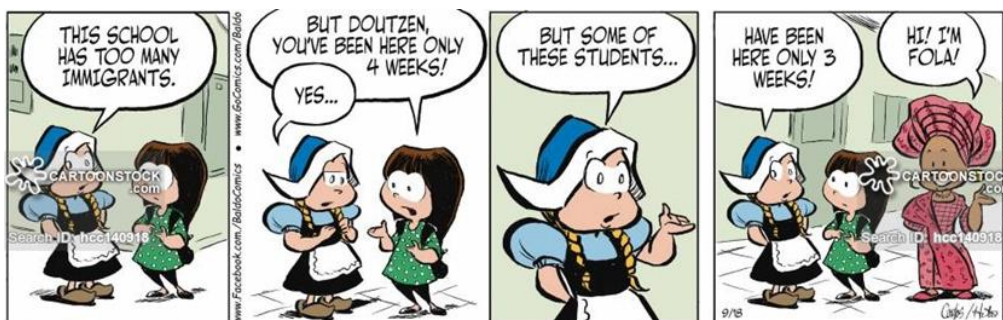
„Vieną šeštadienį dvyliką valandą mes nusprendėme surengti neoficialų susitikimą. Informavome tėvus, kad tai nėra „oficialus pokalbis ar susitikimas“, o neoficialus renginys, kuriame galėtume pasimėgauti galimybe pasikalbėti su visais prie taurės gėrimo. Mes taip pat pasirūpinome vaikų priežiūros paslaugomis visiems, kurie to reikalavo. Šeštadienį mokytojai ir SMT, bibliotekoje nekantriai laukė atvyksiančių tėvų (užsakėme maisto, kuris, mūsų manymu, galėjo nueiti veltui). Lėtai, bet užtikrintai tėvai pradėjo rinktis ir per 30 minučių biblioteka visiškai užsipildė, o susitikimas išsiliejo į kitas patalpas. Pokalbiai tarp tėvų ir mokytojų, o taip pat ir tarp tėvų plėtojosi spontaniškai. Viena mama paprašė mūsų supažindinti ją su kitoms motinomis iš jos gimtosios šalies.

Taip ir padarėme. Ši mamų grupė pasiūlė sukurti tinklą, kuriame jos galėtų susisiekti su žmonėmis iš tos pačios šalies. Naujai atvykusi mama dabar yra aktyvi mokyklos bendruomenės narė ir su džiaugsmu prisimena šį pirmąjį susitikimą“ (INDIE mokyklos direktorė, Madridas, Ispanija). (Rashid ir Tickly, 2010: 37).

Pagalvokite apie šiuos dalykus:

- Kas gali padėti sukurti tokius tinklus?
- Kas gali palengvinti pokalbį tarp mokytojų ir tėvų?
- Kokie jūsų patirties aspektai yra svarbūs, kad galėtumėte aptarti juos su savo vaikų mokytojais?

Mokyklų veiklos, skirtos tarpkultūriniam ugdymui, rėmimas

Pažvelkite į toliau pateiktą lentelę ir pagalvokite apie tai:

- Kurioje iš šių veiklų jūs aktyviai dalyvaujate?
- Ar yra kokių nors veiklų, kuriose nenorite dalyvauti? Kodėl?
- Ar manote, kad galėtumėte padaryti daugiau, kad palaikytumėte savo vaikus mokykloje?

Table 1. Parental Practices According to Epstein's Framework of Six Types of Involvement (2001)

Dimensions	Practices of Parents
Obligations toward and support for the child	•Ensure the child's well-being: physical health, nutrition, clothing, hygiene •Talk with the child •Take part in education groups
Home-school communication	•Meet with the teacher •Attend information sessions •Obtain support for parents from the school
Family involvement in school life	•Attend training sessions •Attend school activities •Attend extracurricular activities •Visit the classroom •Volunteer
Parental involvement in the child's schoolwork at home	•Supervise homework •Support the work of the teachers
Parental participation in decision-making, managing and defending the child's interests (advocacy)	•Support school programs •Sit on decision-making committees, organizational boards, parents' committees at the school commission •Engage in advocacy for children's interests
Partnership with the school, businesses, or other local organizations	•Meet with businesses, social clubs, community organizations

Šaltinis: Quinones & Kiyama (2014).

6 temos kartojimas

Pasidomėkite, kokios mokyklos veiklos yra skirtos tarpkultūriškumui skatinti.

Būkite atidūs ženklams, kurie gali išduoti, kad jūsų vaikas atstumia vaikus iš kitų religijų, kultūrų ir kt.

Kalbėkite apie įvairovę ir analizuokite ją su savo vaikais.

Bendradarbiaukite su mokytojais ir kitais tėvais skatindami tarpkultūrinį supratingumą.

Nuoroda į baigiamojo vertinimo veiklas

Sveikiname! Jūs ką tik baigėte abu *Parents for All* mokomosios medžiagos skyrius. Jei norėtumėte įvertinti šią mokomąją medžiagą ir pateikti mums atsiliepimą, prašome užpildyti [Kurso vertinimo klausimyną](#).

Literatūros sąrašas ir paveikslėlių šaltiniai

Pilną literatūros sąrašą ir paveikslėlių šaltinius rasite pilnoje šio skyriaus versijoje svetainėje <http://parents4all.eu>.

